

December 2024 | LT

This page is also available in:

- ES
- BG
- CS
- DA
- EN
- DE
- ET
- FR
- EL
- GA
- HR
- IT
- LV
- HU
- MT
- NL
- PL
- PT
- FI
- RO
- SK
- SL
- SV

Available Languages:

REDAKCIJOS SKILTIS

Redakcijos skiltis

Pažangos ir vilčių metai: pirmininko Oliver Röpke mintys

Baigiantis 2024-iesiems, juos įvertinčiau kaip reikšmingų Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) pasiekimų metus. Bendromis jėgomis stiprinome pilietinės visuomenės balsą, demokratijos principus ir rėmėme tvarumą Europoje ir visame pasaulyje.

Vienas didžiausių mūsų pasiekimų – tai pradėta narių iš plėtros šalių kandidačių iniciatyva, pagal kurią ES šalių kandidačių atstovai įtraukiami į EESRK patariamuosius procesus. Šia iniciatyva dar kartą patvirtinome savo įsipareigojimą užtikrinti skaidrų ir nuopelnais grindžiamą plėtros procesą ir padėti būsimoms valstybėms narėms pasirengti visapusiškai dalyvauti formuojant ES.

Pasirašydami susitarimo memorandumą su Brazilijos Darnaus ekonominio ir socialinio vystymosi taryba papildėme pasaulinių partneryščių sąrašą. Šis žingsnis sustiprino bendradarbiavimą darnaus vystymosi ir demokratijos srityse – tai patvirtino ir mano susitikimai su Prezidentu Lula da Silva. Rio de Žaneire vykusiame G20 socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime EESRK kartu su Prezidentu Lula da Silva ir Brazilijos vyriausybe atliko pagrindinį vaidmenį propaguojant valdymo reformą ir stipresnę socialinę apsaugą. Teigiamai vertintina ir mūsų partnerystė su Afrikos Sąjunga, oficialiai įtvirtinta bendroje deklaracijoje JT aukščiausiojo lygio susitikime dėl ateities, kurioje pabrėžiamas įtraukus pasaulinis valdymas ir teisingi klimato politikos veiksmai. Šiomis pasaulinėmis iniciatyvomis parodoma didėjanti EESRK įtaka sprendžiant bendrus uždavinius.

Europos pilietinės visuomenės savaitė patvirtino, koks svarbus yra piliečių dalyvavimas formuojant ES ateitį. Aukšto lygio plėtros forume dar kartą pabrėžėme, kad plėtra tai ne tik Sąjungos sienų plėtimas, bet ir bendrų vertybių stiprinimas. Susitikimuose su valstybių vadovais, pavyzdžiui, Albanijos Ministru Pirmininku Edi Rama, daugiausia dėmesio buvo skirta pilietinės visuomenės vaidmens stiprinimui stojimo į ES derybose. Šias pastangas papildė Varšuvoje vykusio EESRK biuro posėdžio diskusijos dėl skaitmeninės transformacijos svarstant, kaip technologinę pažangą suderinti su Europos teisingumo ir sąžiningumo vertybėmis. Šiais svarstymais prisidėjome kuriant pagrindą būsimam Lenkijos pirmininkavimui ES Tarybai.

Tikimės, kad 2025 m. taip pat galėsime daug dėmesio skirti dalyvaujamosios demokratijos stiprinimui, socialinio teisingumo skatinimui ir pasaulinių uždavinių, pavyzdžiui, klimato kaitos ir skaitmenizacijos, sprendimui. EESRK nenuilstamai dirbs kuriant Europą, kuri įsiklauso, įkvepia ir nė vieno nepalieka nuošalyje.

Tegul ateinantys metai visiems atneša taiką, pažangą ir gerovę.

?SID?M?TINOS DATOS

2024 m. gruodžio 4–16 d.

Fotografijų paroda: „Powerful Encounters: Picturing an end to energy poverty“

2024 m. gruodžio 9 d.

2024 m. Europos vartotojų diena

2024 m. gruodžio 11 d.

Ryšių palaikymo grupė. 20-osios metinės

2025 m. sausio 22–23 d.

EESRK plenarinė sesija

NETIK?TAS SVE?IAS

NETIKĖTAS SVEČIAS

Šį mėnesį mūsų netikėtas svečias – baltarusių kino režisierius ir žurnalistas Andrey Gnyot, neseniai paleistas iš vienus metus trukusio namų arešto Serbijoje, kur buvo sulaikytas ekstradicijos tikslais dėl Baltarusijoje jam pareikštų įtarimų ekonominiais nusikaltimais. Dalydamasis savo asmenine patirtimi jis pasakoja apie nepriklausomų žurnalistų likimą dabartinėje Baltarusijoje, kur dėl menkiausios kritikos valdžioje esančių žmonių atžvilgiu žurnalistas gali būti paskelbtas „liaudies priešu“ ir įkalintas dangstantis fiktyviais kaltinimais ekonominiais nusikaltimais.

„LIAUDIES PRIEŠAS“ – KAIP BALTARUSIJA PERSEKIOJA SAVO ŽURNALISTUS

Andrejus Hniotas

Baltarusijoje netinkamos profesijos pasirinkimas gali kainuoti laisvę. Už tokią lemtingą klaidą galite būti sulaikytas net viduryje Europos, pavyzdžiui, Serbijoje. O tokia prestižinė tarptautinė organizacija kaip Interpolas netgi padės jus sulaikyti. Nors ir atmieštas sarkazmu ir kartėli, mano pasakojimas yra teisingas ir jokiu būdu nėra perdėtas. Aš esu Andrejus Hniotas. Esu Baltarusijos filmų kūrėjas, žurnalistas ir buvęs politinis kalinys. Štai mano istorija.

Žurnalistu nusprendžiau tapti 1999 m. Televizija ir radijas buvo mano aistra, svajonė ir pomėgis. Ar būdamas septyniolikos galėjau įsivaizduoti, kad mano šalyje nepriklausoma žurnalistika bus vadinama ekstremizmu, o visa kita žiniasklaida bus skirta propagandai skleisti? Ne, nė vienas iš mūsų nesitikėjo, kad tai bus XXI amžiaus Europos realybė. Tačiau būtent taip yra šiandienos diktatūrinėje Baltarusijoje: šalyje neliko nė vienos nepriklausomos žiniasklaidos priemonės. Visos žiniasklaidos struktūros priklauso valstybei, o ši griežtai kontroliuoja redakcinę politiką, kuri yra labai paprasta: tiesiog šlovinti A. Lukašenkos pasiglemžtą valdžią ir visus, kurie drįsta tai kritikuoti, net ir konstruktyviai, vadinti „liaudies priešais“ – tai iš komunistinės praeities paveldėta etiketė.

Taigi XXI amžiaus pirmojo dešimtmečio viduryje jaunas, naivus ir ką tik diplomą gavęs žurnalistas bandė įsitvirtinti šioje profesijoje. Studijų metu ir po jų įgijau daug praktinės patirties televizijos ir radijo srityse ir tiksliai žinojau, ko noriu. Tačiau galimybės greitai susiaurėjo, nes privačios radijo stotys buvo uždarytos arba perduotos valstybės kontrolei, o nepriklausomiems televizijos kanalams apskritai buvo atimti transliavimo dažniai. Nebuvo kito pasirinkimo, kaip tik tapti propagandos agentu arba vengti jautrių temų ir apsiriboti nieko nekritikuojančiomis pramogomis. Žurnalistika Baltarusijoje išliko tik dėl kelių laikraščių ir nepriklausomų interneto portalų. Daug žurnalistų paliko šią profesiją, daug jų patyrė represijas. Baltarusijos informacijos ministerija nuolat skelbdavo įspėjimus žiniasklaidos atstovams, žinodami, kad licenzijai atimti užtenka trijų įspėjimų. Baltarusijos žurnalistų asociacijos duomenimis, 2020–2024 m. laikraščių skaičius sumažėjo 21 proc. Baltarusijos rinkoje liko tik nekenksmingi leidiniai, pvz., skirti vasarnamių savininkams, juokų mėgėjams ir kryžiažodžių fanams. Visi nepriklausomi socialinio ar politinio pobūdžio leidiniai išnyko: juos uždarė valdžios institucijos arba patys nutraukė leidybą, nes jų veikla tapo neįmanoma.

Laimei, man pavyko rasti kompromisinį sprendimą: viešai perėjau prie režisūros ir kūrybinio darbo, kur sulaukiau didelės sėkmės. Tuo pat metu tęsiau savo žurnalistinį darbą kaip savanoris, neatskleisdamas savo vardo ir pavardės, kad nebūčiau susektas. Ši taktika buvo veiksminga. Pasinaudodamas visa savo patirtimi ir profesiniais ryšiais, nuo 2020 m. galėdavau pateikti nepriklausomai žiniasklaidai naują vaizdo medžiagą, taip pat turėjau galimybę užsiimti pilietiniu ir politiniu aktyvizmu – tapau vienu iš žmogaus teisių pilietinio judėjimo „Laisva Baltarusijos sportininkų asociacija SOS.BY“ įkūrėjų. Nemanau, kad galiu būti kaltinamas šališkumu ir neobjektyvumu, nes pasirinkau savo šalies žmonių pusę – diktatūra neturi nieko bendro su objektyvumu, kaip ir propaganda neturi nieko bendra su žurnalistika.

2021 m. Baltarusija pagal spaudos laisvės reitingą pasaulyje užėmė 158 vietą iš 180. Palyginti su 2020 m., jis nukrito penkiomis vietomis. „Baltarusija yra pavojingiausia Europos šalis žiniasklaidos darbuotojams“, – įspėja tarptautinė žmogaus teisių organizacija „Žurnalistai be sienų“.

Pažymėtina, kad 2020 m., protestų metais, Baltarusijos gyventojai informacijos daugiausia ieškojo internete ir socialiniuose tinkluose – 60 proc. apklaustųjų šios žiniasklaidos priemonės buvo pagrindiniai informacijos šaltiniai. Televizijoje informacijos ieškojo tik 11 proc. respondentų. Spaudoje – 7 proc., radijo laidose – 5 proc. Tai suvokęs diktatoriškas režimas pradėjo veikti griežtai ir be kompromisų. Pagrindinis išradimas buvo kova su „ekstremizmu“ – taip pateisinant cenzūrą ir persekiojimą. Valdžios institucijos blokuoja prieigą prie žiniasklaidos priemonių, kurios tęsia savo veiklą iš užsienio, turinio ir bet koks bendradarbiavimas su jomis laikomas ekstremizmo apraiška.

2023 m. pabaigoje Baltarusijoje buvo įkalinti 32 žurnalistai. Sulaikymo centruose jie patiria spaudimą ir nežmonišką elgesį. Žmogaus teisių gynėjai atskleidė, kad „Laisvės radijo“ tinklaraštininkas ir žurnalistas Iharis Losikas sulaikymo kolonijoje paskelbė ilgai trukusį bado streiką, o vėliau persipjovė rankų ir kaklo venas. Jam buvo skirta 15 metų laisvės atėmimo bausmė. Suintensyvėjo baudžiamasis persekiojimas už bet kokį bendradarbiavimą su nepriklausoma žiniasklaida, vadinama „ekstremistų dariniais“. Kita nauja tendencija yra ne tik pilietinės visuomenės atstovų, bet ir paprastų piliečių, kurie komentuoja žurnalistų nušviečiamus socialinius ir politinius įvykius, persekiojimas.

2024 m. spalio 31 d. Baltarusijos režimas paskelbė mano asmeninę „Instagram“ paskyrą ekstremistine medžiaga. Tai reiškia, kad ne tik aš, bet ir visi mano sekėjai Baltarusijoje bus patraukti baudžiamojon atsakomybėn už tai, kad užsiprenumeravo mano paskyrą. Diktatūra paskelbė, kad daugiau kaip 5000 interneto išteklių Baltarusijoje yra ekstremistinio pobūdžio. Turbūt jokia kita Europos šalis nėra sukaupusi tokios įspūdingos statistikos! Ar mūsų, baltarusių, nuomone, pakankamai dėmesio skiriama Baltarusijos žurnalistikos problemai? Nuoširdžiai pasakysiu – ne, šiai problemai skiriama nepakankamai dėmesio. Baltarusijoje ne tik griaunama žurnalistikos institucija, bet ir fiziškai naikinami žurnalistikos specialistai.

Diktatūra taip pat bando žurnalistus ir aktyvistus persekioti už Baltarusijos ribų. Mano atvejis – ryškus tokio persekiojimo pavyzdys. Režimas išmoko pasitelkti demokratines institucijas savo grobuoniškiems tikslams pasiekti. Žurnalistai, aktyvistai, tinklaraštininkai ir politiškai aktyvūs piliečiai patraukiami baudžiamojon atsakomybėn už mokestinius nusikaltimus, daugiausia dėl to, kad praeityje jie nemokėjo mokesčių. Paaiškėjo, kad tai yra puiki dūmų uždanga politiniams persekiojimo motyvams paslėpti. Žmogaus teisių aktyvistas ir Nobelio premijos laureatas Alesis Bialiatskis sėdi kalėjime dėl kaltinimų finansiniais nusikaltimais. Nepriklausomos žiniasklaidos priemonės „TUT.BY“ (kurią režimas uždarė 2020 m.) vyriausioji redaktorė ir jos kolegos už grotų pateko pagal tą patį finansinį baudžiamojo kodekso straipsnį. Tą patį kaltinimą įvykdžius finansinė nusikaltimą Interpolas pripažino svarbia priežastimi išduoti tarptautinį arešto orderį man. Interpolui prireikė beveik aštuonių mėnesių vidaus tyrimui atlikti ir nustatyti, kad mano paieška pažeidžia jo įstatų 2 ir 3 straipsnius. Nepaisant to, buvau sulaikytas ir įkalintas centriniame Belgrado kalėjime septynis mėnesius ir šešias dienas. Penkis mėnesius praleidau namų arešte su griežtais apribojimais. Serbijos Aukščiausiasis Teismas du kartus nusprendė išduoti mane diktatoriškai Baltarusijai. Du kartus mano advokatas ir aš sėkmingai apskundėme šį sprendimą. Iš viso iš manęs buvo pavogti vieneri mano gyvenimo metai, mano fizinė ir psichinė sveikata. Viskas dėl to, kad pasirinkau netinkamą profesiją netinkamoje šalyje. Tik todėl, kad turėjau savo nuomonę ir ją išsakiau per aktyvų pilietiškumą.

Laimei, man pavyko laimėti – kitaip šių žodžių nė neskaitytumėte. Dėl neįtikėtino žurnalistų, politikų, pilietinės visuomenės ir organizacijų solidarumo man pavyko išvykti iš Serbijos ir apsistoti Berlyne, kur

jaučiuosi saugus. Tačiau mano istorija dar nesibaigė. Manęs dar laukia ilgas atsigavimo ir kovos kelias. Žinau, kad nutariau nuosekliai eiti savo pašaukimo keliu, net jei kai kurie mano, kad tai ekstremizmas. Žinau, kad nepriklausoma žurnalistika yra neatsiejama demokratinės visuomenės dalis. Būtent tokią visuomenę baltarusiai siekia sukurti. Mes tikimės, kad šiame svarbiame kelyje nebūsime palikti vieni.

KLAUSIMAS ...

Spalio ir lapkričio mėn. vykę du svarbiausi pasauliniai aukščiausiojo lygio susitikimai aplinkos klausimais – COP 16, JT biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencija, ir COP 29, JT klimato kaitos konferencija – patyrė nesėkmę. Šiuose susitikimuose daugiausia dėmesio skirta finansavimui, kurio nepaprastai reikia gamtai išsaugoti ir klimato kaitai švelninti. Šių metų klimato kaitos konferencijoje dalyvavusių EESRK atstovų – Peter Schmidt, Diandra Ní Bhuachalla ir Arnaud Schwartz – paprašėme pasidalyti mintimis apie tai, kuo rizikuojame, jei pasaulyje nebus imtasi veiksmų klimato srityje.

COP 16 IR COP 29: PATYS SAU KAIŠIOJAME PAGALIUS ? RATUS

Peter Schmidt, Diandra Ní Bhuachalla ir Arnaud Schwartz

Azerbaidžano sostinėje Baku vykusioje 29-ojoje UNFCCC šalių konferencijoje (COP 29) EESRK, atstovaudamas ES pilietinei visuomenei, ragino klimato srityje imtis neatidėliotinų, apčiuopiamų veiksmų ir pasisakė už tai, kad derybose dėl klimato kaitos pirmenybė būtų teikiama socialiniam ir aplinkosauginiam teisingumui.

COP *ad hoc* grupės pirmininkas Peter Schmidt mums papasakojo, kokie buvo esminiai EESRK raginimai dėl pagrindinės COP 29 temos – kovos su klimato kaita finansavimo.

Peter Schmidt: Visame pasaulyje vykstantys ekstremalūs klimatiniai meteorologiniai reiškiniai – akivaizdus priminimas, kad būtina didinti užmojus klimato srityje. Besibaigiantys metai veikiausiai bus karščiausi nuo pat orų stebėjimo pradžios, o žmogaus sukeltos klimato nelaimės, kaip antai potvyniai, gamtos gaisrai ir sausros, tampa vis dažnesni ir stipresni. Šie reiškiniai didina socialinę nelygybę. Neveikimo klimato srityje kaštai gerokai viršija veiksmų kainą.

COP 29 užmojai labai platūs. Kad besivystančios šalys taptų pajėgios imtis pasaulinių kovos su klimato kaita veiksmų, būtina susitarti dėl pasaulinių kovos su klimato kaita finansavimo sprendimų. Baku vykusioje COP 29 EESRK atstovaujantys dalyviai pateikė rekomendacijas, išdėstytas EESRK nuomonėje dėl kovos su klimato kaita finansavimo, kuriomis akcentuojamas tarptautinės finansinės struktūros pertvarkymas, būtinas siekiant palankesnių sąlygų veiksmingam ir prieinamam kovos su klimato kaita finansavimui.

Pabrėžėme, kad reikia nustatyti naują kolektyvinį kiekybinį tikslą panaikinti kovos su klimato kaita finansavimo spragas, nes tai turėtų užtikrinti, kad kovos su klimato kaita finansavimas labiau atitiktų paskirtį, leistų tausoti biologinę įvairovę, darytų poveikį ir būtų tiksliai nukreiptas į pažeidžiamiausias šalis ir bendruomenes. Kovos su klimato kaita finansavimo srautai turėtų būti valdomi remiantis teisingos pertvarkos principais, laikantis Paryžiaus susitarimo ir darnaus vystymosi tikslų. Labai svarbūs ilgalaikiai tiek viešųjų, tiek privačiųjų subjektų įsipareigojimai; be to, telkiant privačias investicijas į klimato srities iniciatyvas bei mažinant jų riziką labai svarbų vaidmenį atliks viešieji finansai.

Pritardamas, kad kovos su klimato kaita finansavimas turi būti prieinamas vietos iniciatyvoms ir visuomeniniams judėjimams, Komitetas taip pat ragina laikytis visapusiško požiūrio, kad būtų nutrauktas įsiskolinimo ir nepakankamų investicijų į prisitaikymą prie klimato kaitos ciklas. Raginame klimato srities lėšas paskirstyti teisingai, kad būtų mažinami skirtumai. Be to, kuriant įtraukų ir demokratinį požiūrį, kuriuo užtikrinamas investicijų į klimato kaitą veiksmingumas ir tvarumas, lemiamos reikšmės turės pilietinės visuomenės dalyvavimas.

Apie savo lūkesčius iš COP 29 mums papasakojo EESRK jaunimo atstovė šalių konferencijose (2023–2025 m.) Diandra Ní Bhuachalla. Jauno žmogaus požiūriu, kokios būtų opiausios klimato problemos, kurias reikia spręsti pirmiausia?

Diandra Ní Bhuachalla: Patyrusi nusivylimą COP 28 rezultatais, stengiausi kuo labiau apriboti savo lūkesčius iš COP 29. Viltį išlaikyti buvo itin sunku, nes buvo aišku, kad dar vienos metinės konferencijos rezultatai bus menki jau vien dėl pirmininkaujančios šalies pasirinkimo – tai ir vėl šalis, stipriai priklausoma nuo pelno iš iškastinio kuro.

Vis dėlto, pasikonsultavusi su įvairiomis jaunimo organizacijomis iš visos Europos (šiuo tikslu rengiami struktūriniai Jaunimo darbo grupės posėdžiai pagal EESRK „Jaunimo atstovo šalių konferencijose“ programą), nusprendžiau, kad geriausia sutelkti dėmesį į klimato teisingumą ir teisingą pertvarką, kovos su klimato kaita finansavimą ir naują kolektyvinį kiekybinį tikslą, taip pat į siekį didinti prasmingą jaunimo dalyvavimą tarptautiniuose sprendimų priėmimo procesuose.

Dabar, žinodama, kiek kartų derybos žlugo per pirmą savaitę, nes pozicijos visiškai skyrėsi ir trūko noro bendradarbiauti, be kita ko, lyčių lygybės, kovos su klimato kaita finansavimo ir teisingos pertvarkos klausimais, suprantu, kad mano lūkesčiai vėl buvo per dideli, todėl savo idėjas daugiausia propagavau gretutiniuose renginiuose ir dvišaliuose susitikimuose. Šiuo metu mano dvi didžiausios viltys yra tai, kad būtų išlaikyta dabartinė formuluotė, ypač dėl žmogaus teisių, ir kad padarytume nedidelę pažangą padėdami tvirtą pagrindą COP 30, nes į ją, regis, dabar visi žiūri kaip į vilties žiburį.

Dėl kompleksinio klimato kaitos ir jos padarinių pobūdžio visiškai nematau galimybės suskirstyti klausimų pagal jų svarbą ar skubumą. Jaunimas nerimauja dėl savo ateities, darbo saugumo ar dėl to, kad bus priversti persikvalifikuoti, dėl savo namų ir šeimų saugumo nuo audrų, potvynių ir erozijos, dėl savo dar negimusių vaikų ar visos kitos kartos sveikatos ir gyvenimo kokybės, taip pat dėl to, kad mūsų kartai, kai

mes tapsime sprendimų priėmėjais, teks vesti daug sunkesnes derybas klimato klausimais, nes šiandien daroma toli gražu nepakankamai, todėl neigiami padariniai bus jaučiami dešimtmečius.

Klimato teisingumas būtinas jau dabar. Realistiškas kovos su klimato kaita finansavimas būtinas jau dabar. Teisinga, sąžininga ir lygiateisiška užimtumo ir energetikos pertvarka būtina jau dabar. Privalome būti ryžtingi jau dabar. Privalome įgyvendinti jau dabar.

Prašome visų jūsų įsitraukti jau dabar.

Spalio mėn. Kalyje (Kolumbija) vykusi 16-oji Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencija (COP 16) baigėsi chaotiškai ir nepasiekus susitarimo dėl finansavimo gamtos klausimams. Paklausėme EESRK atstovo COP 16 Arnaud Schwartz, ar galime išlikti optimistiški, nepaisant šios nesėkmės. Kokių veiksmų reikėtų imtis siekiant daryti pažangą apsaugant biologinę įvairovę?

Arnaud Schwartz: 200 mlrd. JAV dolerių per metus. JT teigimu, būtent tokios sumos (įskaitant visų rūšių finansavimą – viešąjį, privatų, nacionalinį ir tarptautinį) prireiktų, kad pasiektume savo biologinės įvairovės tikslus. Tačiau apie ką konkrečiai mes kalbame? Su tokia suma mums pavyktų tik sustabdyti gyvų organizmų, kurių nykimo tempas šiuo metu vis spartėja, pasaulio žlugimą atkuriant gamtą ir suteikti galimybę jiems išgyventi „gyventi tinkančioje“ aplinkoje, neleidžiant viso to sunaikinti godumui ir kvailybei.

Kokios ateities perspektyvos po COP 16 žlugimo?

Kiekvienas iš mūsų turėtų užduoti šį klausimą sau ir aplinkiniams, juolab kad gerai žinoma, jog vien Prancūzijoje daugiau nei ketvirtadalis mano minėtos sumos kasmet panaudojama pasirengti karui ar kariniams veiksmams vykdyti. Iš tiesų, žvelgiant iš pasaulinės perspektyvos, dėl politinės valios ir ekonominio solidarumo stokos Kalio konferencija tapo praleista galimybe.

Tačiau dar ne viskas prarasta.

Tunelio gale žiba blanki švieselė: po beveik trisdešimties metų išsisukinėjimo, šioje konferencijoje bent jau buvo pripažintas čiabuvių tautų ir vietos bendruomenių, įskaitant afrikiečių kilmės, atliekamas biologinės įvairovės sergėtojų vaidmuo. Be to, buvo įsteigtas naujas fondas – Kalio fondas, kuris ilgainiui bus naudojamas savanoriškiems privačių įmonių įnašams rinkti, o iš jų pusė lėšų bus skiriama pirmiau minėtoms žmonių grupėms. Na, nors tiek!

Jūs... Jūs esate... na, gerai...

Jūs esate mūsų dalis – mes esame Jūsų dalis. Ir kad galėtume toliau kartu eiti bendru keliu, būtų tikslinga pradėti nuo to, kad mūsų ekonomika vėl imtų veikti bendros gerovės labui. Taigi ... užteks patiems kaišioti pagalius į savo ratus – reikia nedelsiant peržiūrėti tarptautines finansų ir prekybos taisykles!

EESRK delegacijos COP 29 nariai Peter Schmidt ir Diandra Ní Bhuachalla daugiausia dėmesio skyrė kovos su klimato kaita finansavimui, vadovaudamiesi neseniai paskelbta EESRK nuomone „Kovos su klimato kaita finansavimas. Naujos veiksmų gairės dideliems klimato srities užmojams ir DVT įgyvendinti“. Vienas svarbiausių renginių, kuriuos EESRK surengė Baku, buvo lapkričio 18 d. vykęs gretutinis renginys „Pasaulinė

teisingos pertvarkos žemės ūkio maisto produktų sektoriuje skatinimo perspektyva“. Renginyje buvo nagrinėjamos galimybės kurti tvarias, mažo anglies dioksido kiekio maisto sistemas, kurios būtų teisingos ūkininkams, maisto grandinės darbuotojams ir būsimoms kartoms. Taip buvo siekiama pagerinti politikos formuotojų ir pilietinės visuomenės bendradarbiavimą, stiprinti globaliųjų Pietų balsą ir skatinti įtraukius klimato srities sprendimus visiems.

ES delegacijos narys Arnaud Schwartz dalyvavo posėdžiuose, kuriuose ragino užtikrinti didesnę sinergiją tarp JT procesų biologinės įvairovės (pagal BĮK) ir klimato kaitos (pagal UNFCCC) srityse, laipsniškai panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas, nes tai leistų atlaisvinti daugiau finansinių išteklių, ir užtikrinti aktyvesnį organizuotos pilietinės visuomenės vaidmenį įgyvendinant Kunmingo ir Monrealio pasaulinę biologinės įvairovės strategiją. Daugiau informacijos apie EESRK indėlį į COP 16 rasite čia.

Pranešėjas Arnaud Schwartz parengė EESRK nuomonę „Išsami biologinės įvairovės strategija COP16: visų sektorių sutelkimas siekiant bendro tikslo“.

TIESIAI PRIE REIKALO!

Bulgarija ir Rumunija moka didelę ekonominę ir politinę kainą negalėdamos visapusiškai naudotis Šengeno režimu ir tai taip pat turi neigiamo poveikio ES konkurencingumui ir ekonomikos augimui. Atėjo laikas ES Tarybai nustatyti šių dviejų šalių ir kitų Šengeno valstybių narių sausumos sienų kontrolės panaikinimo datą, – savo nuomonėje „Nepriklausymo Šengeno erdvei kaina bendrajai rinkai: poveikis Bulgarijai ir Rumunijai“ rašo pranešėja Mariya Mincheva. (lt)

NEPRIKLAUSYMO ŠENGENO ERDVEI KAINA BENDRAJAI RINKAI

Mariya Mincheva

Bulgarija ir Rumunija 2011 m. atitiko prisijungimo prie Šengeno zonos sąlygas. Tačiau, praėjus 13 metų, šioms šalims vis dar nesuteiktos visos laisvo judėjimo lengvatos. Šis nenuoseklumas turi politinę kainą ir skatina euroskepticizmą.

Lapkričio 22 d. Budapešte įvykusiame Tarybos posėdyje Vengrijos, Austrijos, Bulgarijos ir Rumunijos vidaus reikalų ministrai susitarė imtis būtinų priemonių, kad būtų nustatyta data, nuo kurios bus panaikinti patikrinimai prie sausumos sienų, su sąlyga, kad bus dedama daugiau pastangų sustabdyti Vakarų Balkanų maršrutu atvykstančius neteisėtus migrantus.

Šengeno susitarimas yra būtinas laisvam asmenų, prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimui ES ir yra svarbus ES ekonominės sėkmės veiksnys. Apribojimai kenkia ES konkurencingumui ir ekonomikos augimui ir trukdo kurti socialinę rinkos ekonomiką, kaip numatyta Sutartyse.

Keletą pastarųjų metų valstybės narės vis laikinai atnaujindavo sienų kontrolę. Tačiau šių sprendimų ekonominis ir socialinis poveikis bendrajai rinkai nebuvo įvertintas. Europos Komisija vertina fizines kliūtis prekybai, tačiau tai apima tik sienų blokadas, demonstracijas ir išpuolius prieš sunkvežimius. Neatsižvelgiama į sausumos sienų kontrolės poveikį, įskaitant Šengeno valstybių narių vykdomą laikiną sienų kontrolės atnaujinimą.

2023 m. Taryba sutiko panaikinti oro ir jūrų vidaus sienų su Bulgarija ir Rumunija kontrolę ir šis sprendimas įsigaliojo 2024 m. kovo 31 d. Tačiau patikrinimai prie vidaus sausumos sienų buvo vykdomi ir toliau nenustačius jų panaikinimo datos, todėl įmonės patiria didelių išlaidų ir negali pasinaudoti visais bendrosios rinkos privalumais.

Imdamasi veiksmų visapusiškai integruoti Bulgariją ir Rumuniją į Šengeno erdvę ES gali sustiprinti savo vidaus sanglaudą, padidinti konkurencingumą ir laikytis pagrindinių laisvo judėjimo ir solidarumo principų, kuriais grindžiamas Europos projektas.

Europos Parlamentas teigė, kad nepriklausymas Šengeno erdvei galėtų turėti įtakos lūkesčiams, kurie rinkoje siejami su šių šalių statusu ES. Tai politinis signalas, galintis turėti įtakos vyriausybės obligacijų pajamingumui, finansinio turto kainoms ir įmonėms ir namų ūkiams taikomoms palūkanų normoms ir gali pakenkti realiajai ekonomikai.

Abi šalys kasmet sumoka milijardus eurų dėl padidėjusių logistikos išlaidų, vėlavimų pristatyti prekes ir įrangą ir didesnių išlaidų degalams ir vairuotojams. Šios tiesioginės išlaidos neišvengiamai perkeliamos vartotojams per didesnes kainas ir daro poveikį darbuotojų fizinei ir psichikos sveikatai.

Tokia padėtis trukdo turizmui ir laisvam darbuotojų judėjimui, riboja darbuotojų iš Bulgarijos ir Rumunijos galimybes įsidarbinti kaimyninėse valstybėse narėse. Šių apribojimų poveikį patiria statybos, žemės ūkio ir paslaugų sektoriai, kurie labai priklauso nuo sezoninių ir laikinųjų darbuotojų.

Ataskaitoje dėl bendrosios rinkos ateities **Enrico Letta** ragina griežtai nepritarti bet kokiems bandymams apriboti judėjimo tarp valstybių narių laisvę, įskaitant techninius maršrutų ir kelių transporto apribojimus, taip pat bet kokiam Šengeno susitarimo galiojimo sustabdymui.

Atėjo laikas Tarybai nustatyti Bulgarijos ir Rumunijos bei kitų Šengeno erdvei priklausančių valstybių narių sausumos sienų kontrolės panaikinimo datą. Galutinio sprendimo šiuo klausimu tikimasi gruodžio 12 d. įvyksiančiame ES Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos posėdyje.

EESRK NAUJIENOS

?gyvendinti ES pl?tr?

Naujos sudėties Komisija turi būti Plėtros Komisija. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) surengtame Aukšto lygio forume dėl plėtros padaryta išvada ne dėl to, ar reikia plėtros, bet kaip ją teisingai įgyvendinti. Forume dalyvavo EESRK pirmininkas Oliver Röpke, už darbo vietas ir socialines teises atsakingas Europos Komisijos narys Nicolas Schmit ir ES valstybių narių bei plėtros šalių kandidačių ministrai.

Vykstant spalio mėn. plenarinei sesijai EESRK kartu su Europos Komisija surengė Aukšto lygio forumą plėtros klausimais. Jame pirmą kartą dalyvavo daugiau kaip 140 pilietinės visuomenės atstovų iš plėtros šalių kandidačių. Pagrindinė dalyvių išvada buvo aiški: pilietinei visuomenei ir socialiniams partneriams, kurie stojimo procese dažnai lieka nuošalyje, turi būti suteiktas svarbus vaidmuo ES plėtros procese.

Oliver Röpke pabrėžė: „Kalbame ne tik apie apie ES plėtrą, bet ir būsimų valstybių narių pasirengimą aktyviai dalyvauti kuriant ES ir užtikrinimą, kad jos būtų visapusiškai pasirengusios spręsti būsimus uždavinius. Bendradarbiaudami su pilietine visuomene, darbdavių federacijomis ir profesinėmis sąjungomis, kuriame būtiną įtraukesnės ir stipresnės Europos pagrindą.“

Debatuose pabrėžta, kad reikia išlaikyti pastaruoju metu įgautą plėtros pagreitį, nes 2024–2029 m. Komisija atliks labai svarbų vaidmenį užbaigiant plėtros procesą.

Kita svarbi diskusijose išreikšta mintis buvo tai, kad svarbu užtikrinti laipsnišką, nuspėjamą ir nuopelnais grindžiamą integraciją, kai pažanga pripažįstama ir už ją atlyginama realiomis stojimo perspektyvomis.

Nicolas Schmit pabrėžė svarbų pilietinės visuomenės vaidmenį: „Gerai veikiantis dvišalis ir trišalis socialinis dialogas ir socialinių partnerių dalyvavimas yra labai svarbūs stojimo į ES proceso elementai, nes jie yra mūsų socialinės rinkos ekonomikos dalis“.

Vokietijos valstybės sekretorius **Rolf Schmachtenberg** sakė: „Darbo ir socialiniai aspektai yra labai svarbūs sėkmingam stojimui į ES. Tiems, kurie nori pagerinti visų piliečių gyvenimą, atverti galimybes ir kovoti su socialine nelygybe, reikia veiksmingos užimtumo politikos, gerų darbo sąlygų ir veikiančių socialinės apsaugos sistemų ir patikimų socialinių partnerių“.

Debatuose Juodkalnijos darbo, užimtumo ir socialinio dialogo ministrė **Naida Nišić** pabrėžė, kad aukšto lygio forumas yra svarbi dialogo platforma, leidžianti Juodkalnijai įvertinti savo pažangą.

Graikijos darbo ir socialinės apsaugos ministras **Niki Kerameus** pabrėžė: „Man buvo didelė garbė dalyvauti šioje svarbioje diskusijoje apie ES plėtrą ir ypač svarbų socialinių partnerių vaidmenį formuojant Europos darbo ir socialinių teisių ateitį“.

Albanijos ekonomikos, kultūros ir inovacijų ministro pavaduotoja **Olta Manjani** sakė: „Albanija aktyviai dalyvauja ES institucijose, komitetuose ir darbo grupėse, o Jungtinio konsultacinio komiteto su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu įsteigimas yra viena iš šių pastangų rezultatų“.

EESRK nuolat pasisako už ES plėtrą. 2024 m. jis pradėjo bandomąjį projektą – narių kandidačių iniciatyvą, pagal kurią šalių kandidačių pilietinė visuomenė gali prisidėti prie EESRK darbo. Iniciatyva rodo, kaip aktyvus

šalių kandidačių pilietinės visuomenės dalyvavimas stiprina plėtros procesą. (mt)

EESRK ragina parengti Europos pavyzdin? iniciatyv? sveikatos srityje ir ret?j? lig? veiksm? plan?

EESRK paragino parengti pavyzdinę Europos iniciatyvą sveikatos srityje, kurioje būtų pasiūlyta sukurti Europos sveikatos sąjungą, o Europos Komisija raginama paskelbti Retųjų ligų veiksmų planą, kuriame būtų nustatyti aiškiai pasiekiami tikslai.

Spalio mėn. plenarinėje sesijoje vykusioje diskusijoje „Europos pavyzdinė iniciatyva sveikatos srityje“ EESRK paragino ES pradėti plataus užmojo iniciatyvą, kuria būtų siekiama sukurti kompleksinę ES sveikatos struktūrą. Į darbotvarkę taip pat buvo įtrauktas Europos retųjų ligų veiksmų plano sukūrimas.

Pradėdamas diskusijas, **EESRK pirmininkas Oliveris Röpke** pareiškė: „Labai svarbu, kad visi ES gyventojai turėtų galimybę gauti kokybiškas, įperkamas ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas. Turime investuoti į novatoriškas ir tvarias sveikatos sistemas ir imtis ryžtingų veiksmų šalinti sveikatos priežiūros skirtumus tiek ES, tiek visame pasaulyje. Retų ligų atvejais išliekanti nelygybė ir pažeidžiamumas yra dar akivaizdesni. Todėl mums reikia visapusiškų Europos veiksmų retųjų ligų srityje.“

Nuomonės dėl Europos pavyzdinės iniciatyvos sveikatos srityje pranešėjas Alain Coheur sakė: „Šiandien norime priimti būsimiems ES Komisijos nariams skirtą veiksmų planą, kuriuo būtų skatinama sveikatos priežiūra visiems ir žmonės būtų apsaugoti nuo būsimų krizių.“ Nuomonės dėl retųjų ligų pranešėja **Ágnes Cser** pridūrė: „Turime parengti veiksmų planą. Tačiau turime sutelkti dėmesį ne tik į retųjų ligų veiksmų planą, bet ir į sveikatą apskritai – sveikata yra pagrindinis konkurencingumo veiksnys. Mūsų sveikatos sąjunga negali likti tuščia fraze.“

Nuomonėje dėl Europos pavyzdinės iniciatyvos sveikatos srityje nustatyti strateginiai ramsčiai valstybių narių solidarumui ir bendradarbiavimui sveikatos srityje stiprinti. Tarp jų – Europos priežiūros ir sveikatos priežiūros garantijos, kuria būtų nustatyti daugiamečiai sveikatos tikslai ES lygmeniu, sukūrimas. Šiuo klausimu galėtų būti parengtas teisiškai privalomas tekstas (pvz., direktyva).

Kitas ramstis – koncepcijos „Viena sveikata“, susiejančios žmonių, gyvūnų, augalų ir aplinkos politiką, įgyvendinimas. Nuomonėje dėl kovos su retosiomis ligomis Komisija raginama paskelbti komunikatą, kuriame būtų pateiktas išsamus Europos retųjų ligų veiksmų planas, nustatantis SMART tikslus, kuriuos galima pasiekti iki 2030 m. (lm)

Europoje pagamintas dirbtinis intelektas (DI). EESRK ragina imtis strategini? investicij? ? DI infrastrukt?r?

EESRK ragina Europos Sąjungą didinti investicijas į saugų junglumą, atsparią infrastruktūrą ir tiekimo grandines, siekiant užtikrinti, kad ji išliktų konkurencinga sparčiai kintančioje bendrosios paskirties DI srityje. Šios priemonės laikomos itin svarbiomis siekiant kuo labiau padidinti generatyvinio DI naudą, atsižvelgiant į Europos vertybes, poreikius ir pagrindines teises.

Savo tiriamojoje nuomonėje „Dirbtinis intelektas. Tolesni veiksmai“, kurioje daugiausia dėmesio skiriama pagrindiniams bendrosios paskirties DI aspektams, EESRK pabrėžia, kad dėl dirbtinio intelekto dinamiškumo ir sudėtingumo reikia nuolat atnaujinti ES DI aktą. Nors bendrosios paskirties DI modeliai iš esmės yra techniniai ir daugiausia taikomi sektoriuje verslas verslui, negalima pamiršti jų netiesioginio poveikio darbuotojams ir vartotojams.

„Manome, kad labai svarbu, jog bet koks DI, kurio naudojamės Europoje, turėtų būti grindžiamas Europos vertybėmis. Savaime aišku, kad kalbame apie teisinę valstybę ir žmogaus teises, taip pat skaidrumą ir patikimumą. Tai yra pagrindiniai veiksniai, dėl kurių bet kuri DI sistema gali veikti žmonių labui“, – teigė nuomonės, kurią parengti paprašė Europos Komisija ir ES Tarybai pirmininkaujanti Vengrija, pranešėja **Sandra Parthie**.

Nors EESRK ir pritaria DI aktui, Komitetas pabrėžia, kad jį reikia atidžiai stebėti ir koreguoti, jei paaiškėtų, kad reglamentu būtų slopinamas į dirbtinį intelektą orientuotų ES įmonių novatoriškumas. Taip gali atsitikti tais atvejais, kai kyla neaiškumų, kaip reikėtų taikyti reglamentą, arba jei paaiškėja, kad jis yra pernelyg sudėtingas, todėl investuotojai ir novatoriai pasitraukia iš Europos rinkos.

Siekiant sumažinti didelį stambių ne ES skaitmeninių įmonių dominavimą ES rinkoje, EESRK paragino sutelkti ES konkurencijos politikos priemones bet kokio kritinio elgesio ar ES standartų nesilaikymo problemoms spręsti.

ES ir jos valstybės narės turi investuoti į inovacijas, kad sukurtų tvirtus DI produktų kūrimo ir tobulinimo tinklus ir padidintų DI teikiamą naudą žmonėms ir ekonomikai. Jei Europoje nebus plėtojamas ir naudojamas bendrosios paskirties DI, gali sumažėti Europos įmonių konkurencingumas, sumažėti pardavimai, gali būti prarandamos darbo vietos, patiriamas ekonomikos sąstingis ir skurdas.

„Turime gerų įmonių ir mokslininkų; Europa turtinga pasaulyje pirmaujančių mokslinių tyrimų įstaigų. Privalome jas skatinti kur kas daugiau nei dabar. Būtina pritraukti specialistus ir dėti pastangas, kad Europa taptų jiems patrauklia darbo vieta. Turime plėtoti Europoje sukurtą dirbtinį intelektą“, – baigdama pridūrė **S. Parthie**. (ll)

Pilietinei visuomenei reikia l?š?, kad ji gal?t? steb?ti, kaip tvarkomos radioaktyviosios atliekos

ES valstybės narės turėtų sudaryti palankesnes sąlygas įtraukiam, atviram ir skaidriam bendradarbiavimui su pilietine visuomene visose radioaktyviųjų atliekų tvarkymo srityse. Tai pasakytina tiek apie dabartines, tiek apie potencialias priimančiąsias bendruomenes, ypač atsižvelgiant į tai, kad per ateinantį dešimtmetį ir vėliau kasmet susidarys vis daugiau radioaktyviųjų atliekų.

Spalio mėn. plenarinėje sesijoje priimtoje nuomonėje EESRK laikosi tvirtos pozicijos. Joje teigiama, kad esamas finansavimas turėtų būti naudojamas siekiant didinti pilietinės visuomenės grupių, visų pirma netoli branduolinių įrenginių esančių vietos bendruomenių, pajėgumus nepriklausomai dalyvauti projektuose ir tyrimuose, kuriais siekiama įvertinti dalyvavimo ir skaidrumo praktiką tvarkant radioaktyviąsias atliekas.

EESRK rekomenduoja valstybėms narėms pranešti apie visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus dėl radioaktyviųjų atliekų tvarkymo metodus ir apie tai, kaip užtikrinamas skaidrumas. „Komitetas ragina valstybes nares imtis veiksmų siekiant užtikrinti aplinkos, visuomenės sveikatos ir socialinių bei ekonominių pokyčių, susijusių su radioaktyviųjų atliekų tvarkymu, stebėseną ir reguliarų atskleidimą“, – teigė pranešėja **Alena Mastantuono**.

Valstybės narės turėtų prisiimti visapusišką atsakomybę ir branduolinių atliekų (neatsižvelgiant į jų pobūdį, eksploatavimo trukmę ir pavojaus lygį) perdirbimo naštos neužkrauti ateities kartoms.

Atsižvelgiant į tai, kad didelę dalį panaudoto branduolinio kuro galima perdirbti, skiliąsias medžiagas reikėtų perdirbti, tokiu būdu sumažinant poreikį tiekti gamtinį uraną branduoliniams reaktoriams eksploatuoti. Žiedinės ekonomikos strategijos suteiktų galimybę valstybėms narėms kuo labiau sumažinti atliekų, kurios turi būti tvarkomos pagal atliekų tvarkymo strategijas, kiekį.

„Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad atliekant eksploatavimo nutraukimo ir panaudoto branduolinio kuro bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo išlaidų vertinimus išlaidos su laiku didėtų. Jos taip pat turėtų užtikrinti pakankamą finansavimą faktinėms išlaidoms padengti“, – sakė bendrapranešėjis **Christophe Quarez**. (mp)

Geotermin? energija gali pad?ti ?gyvendinti žali?j? pertvark?

Europoje geoterminė energija turi didelio neišnaudoto potencialo, o siekiant pasinaudoti jos teikiama nauda, Europos Sąjunga turėtų skubiai imtis veiksmų Europos geoterminės energijos strategijai priimti.

Spalio mėn. plenarinėje sesijoje EESRK išreiškė aiškią poziciją dėl energetikos. **Zsolt Kükedi** ir **Thomas Kattnig** parengtoje nuomonėje EESRK pabrėžia, kad gaminant geoterminę energiją išmetama itin nedaug šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir ji gali atlikti svarbų vaidmenį ES pereinant prie žaliosios ekonomikos mažinant jos priklausomybę nuo iškastinio kuro ir sudarant palankesnes sąlygas jo atsisakyti.

„Geoterminė energija gali padėti siekti ES 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslų“, – sakė **Z. Kükedi**. „Jos potencialas neišnaudotas, todėl Europos Komisija turėtų nedelsdama parengti išsamią strategiją, kaip pasinaudoti jos teikiamais ištekliais“, – pridūrė **T. Kattnig.**

EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad investicijos į geotermines elektrines nebus veiksmingos be nacionalinio lygmens finansinės pagalbos. Konkrečiau, siekiant pritraukti pradinių investicijų ir sumažinti jų riziką, reikės vyriausybės finansavimo ir paskatų.

Be to, nederėtų pamiršti, kad energetikos politikos ar finansavimo pokyčiai gali daryti poveikį geoterminių projektų ekonominiam patrauklumui.

Geoterminių elektrinių statyba kelia grėsmių ir šias grėsmes reikia tiksliai nustatyti, visų pirma atsižvelgti į poveikį aplinkai. Dėl šios priežasties labai svarbu, kad šis procesas vyktų dalyvaujant vietos bendruomenėms, siekiant didinti visuomenės pritarimą.

Vis dėlto geoterminės energijos nauda aplinkai ir klimatui yra didesnė už riziką, nes geoterminė energija žemėnaudos, išteklių naudojimo ir priklausomybės nuo importo požiūriu yra vienas iš geriausių atsinaujinančiųjų energijos išteklių. (mp)

EESRK ragina ES rodyti pavyzd? kuriant nuosekli ? ir tvari? bioekonomik?

EESRK ragina ES rodyti pavyzdį taikant tvarios bioekonomikos modelį, suderintą su Europos žaliuoju kursu ir klimato srities tikslais.

Savo nuomonėje „Žiedinės ekonomikos ir bioekonomikos suderinimas ES ir nacionaliniu lygmenimis“ EESRK išdėstė, kaip tvirta bioekonomika gali Europai duoti daug ekonominės ir ekologinės naudos, didinti atsparumą ir paremti sąžiningą pertvarką. Strateginės investicijos į tarpsektorinį bendradarbiavimą ir bendruomenės dalyvavimą gali padėti ES bioekonomikai tapti pasauliniu tvaraus augimo modeliu.

Tvari bioekonomika turi derėti su ES sistemomis, kaip antai žaliuoju kursu ir žiedine ekonomika ir biologinės įvairovės tikslais. Taip užtikrinama, kad bioekonomikos veikla padėtų siekti klimato politikos ir biologinės įvairovės tikslų, neviršijant planetos išgalių.

„Itin svarbu, kad bioekonomikos strategija būtų išsami ir plataus užmojo. Su žiedine ekonomika ir darnaus vystymosi tikslais deranti bioekonomika gali skatinti ES konkurencinį pranašumą kuriant tvarias ir gerai apmokamas darbo vietas ir užtikrinant ekonomikos augimą neperžengiant ekologinių ribų“, – teigė nuomonės pranešėjas **Cillian Lohan**.

Bioekonomika gali remtis žiedinės ekonomikos principais ir, taikant pakopinį išteklių naudojimą ir biologinių medžiagų recirkuliaciją, mažinti atliekų kiekį ir didinti efektyvumą. Ji teikia socialinę naudą, ypač kaimo vietovėms, nes kuriamos darbo vietos ir sudaromos galimybės ugdyti įgūdžius. Labai svarbu remti kaimo bendruomenes ir jaunimo dalyvavimą šiame sektoriuje.

Švietimas bioekonomikos klausimais gali prisidėti prie kvalifikuotos darbo jėgos ugdymo ir informuotumo apie tvarumą didinimo. Be to, bioekonomika padeda gerinti visuomenės sveikatą ir taip sumažinti sveikatos priežiūros išlaidas. Šiuo požiūriu labai svarbi yra pažanga plėtojant technologijas ir tvarų žemės naudojimą, kaip antai regeneracinę žemdirbystę ir miškininkystę, nes tai didina anglies dioksido saugojimą ir biologinę įvairovę.

Miesto ūkiai ir žiediniai maisto centrai gali sumažinti maisto švaistymą ir sustiprinti vietos maisto sistemas. ES turėtų išsaugoti aukštus verslo ir inovacijų standartus ir skatinti ankstyvą biologinių technologijų diegimą. Finansavimas pirmiausia turėtų būti teikiamas inovacijų lyderiams ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms remti.

Kad bioekonomiką būtų galima integruoti į įvairių sričių ES politiką, būtina ją aiškiai apibrėžti. Bioekonomikos strategijos atnaujinimas, kurį numatoma atlikti iki 2025 m., turi derėti su žaliuoju kursu ir Paryžiaus susitarimu ir pateikti tvarios ir atsparios bioekonomikos veiksmų planą. (ks)

EESRK si?lo konkre?ias rekomendacijas, kaip ateityje sukurti atspari? ir tvari? maisto sistem?

EESRK išdėstė viziją, kaip pertvarkyti ES žemės ūkio, žuvininkystės ir maisto sistemas, kad esant krizei būtų užtikrintas atsparumas ir tvarumas.

Spalio mėn. priimtoje nuomonėje EESRK ragino sukurti konkurencingą, atsparią krizėms ir su ES aplinkos ir socialiniais tikslais suderintą maisto sistemą. Joje pabrėžiama apsirūpinimo maistu saugumo, teisingų pajamų gamintojams, aplinkos atsparumo ir paramos naujai maisto produktų gamintojų kartai svarba.

„Būtina užtikrinti gamintojams stabilias ir tvarias pajamas, taip pat skatinti žiniomis grindžiamą maisto politiką, kuria skatinamos inovacijos“, – sakė Pasaulio ūkininkų organizacijos pirmininkas ir vienas iš trijų nuomonės pranešėjų **Arnold Puech d’Alissac**.

Šiam tikslui pasiekti EESRK siūlo derybose dėl kainų stiprinti žemės ūkio sektoriaus derybinę galią ir didinti finansavimą ES žemės ūkiui ir žuvininkystei. Nuomonėje taip pat raginama į būsimus prekybos susitarimus įtraukti žaliojo kurso ir strategijos „nuo ūkio iki stalo“ standartus, užtikrinant sąžiningą konkurenciją ir aukštą maisto kokybę.

„Ypač svarbu užtikrinti teisingas pajamas pirminiams gamintojams“, – teigė kita nuomonės pranešėja **Piroska Kállay**.

Šiuo tikslu EESRK paragino griežčiau taikyti sąžiningos prekybos praktiką ir uždrausti pardavimą mažesne nei savikaina kaina, kad būtų atkurta maisto tiekimo grandinės pusiausvyra. Taip pat itin svarbi kartų kaitą skatinanti politika, kurioje daugiausia dėmesio skiriama jaunimui ir moterims, taip pat švietimui, mokymui ir paramai kooperatyvams.

Siekdamas remti tvarumą, EESRK rekomendavo atlyginti už anglies dioksido sekvestracijos pastangas, pavyzdžiui, tvarų dirvožemio valdymą ir anglies dioksido nutekėjimo prevenciją. „Šios priemonės padėtų suderinti maisto gamybą su ES klimato tikslais ir pasauliniais įsipareigojimais aplinkos apsaugos srityje“, – sakė vienas iš pranešėjų **Joe Healy**.

Kitas pasiūlymas – sukurti valstybinę draudimo sistemą siekiant apsaugoti gamintojus nuo su klimatu susijusių nelaimių, užtikrinant maisto tiekimo tęstinumą.

EESRK ragino vykdyti politiką, kuria būtų siekiama atkurti gerą dirvožemio ir vandens būklę, pagerinti vandens naudojimo efektyvumą ir sumažinti jo naudojimą, kartu mažinti biurokratizmą ir didinti skaidrumą užtikrinant skaitmeninį kainų ir sąnaudų stebėjimą.

Galiausiai EESRK rekomendavo įsteigti Europos maisto politikos tarybą (EFPC), kuri skatintų dialogą su maistu susijusiais klausimais ir suderintų maisto politiką su platesniais socialiniais ir aplinkos tikslais. Šiuose pasiūlymuose pateikiamos veiksmų gairės, kaip užtikrinti, kad ES maisto sistemos būtų atsparesnės, tvaresnės ir teisingesnės sprendžiant pasaulinius uždavinius.

EESRK si?lo užtikrinti aiškesn? ir ?traukesn? ES finansavim?

Spalio mėn. EESRK priėmė nuomonę, kurioje siūloma iš esmės persvarstyti ES finansų sistemą. Jis paragino užtikrinti didesnį skaidrumą ir piliečių dalyvavimą visoje ES, nes tai sustiprintų demokratiją ir padidintų visuomenės pasitikėjimą.

Siekdamas šio tikslo EESRK rekomendavo sukurti bendrą fiskalinio skaidrumo sistemą, įtraukti piliečius į biudžeto sudarymo procesus, ir parengti skaitmenines priemones siekiant teikti aiškesnę informaciją apie biudžetą.

„Tik įsivaizduokite, kad galėtumėte sekti kiekvieną ES finansavimo eurą – nuo Briuselio per nacionalines vyriausybes iki jūsų vietos bendruomenės“, – sakė nuomonės pranešėja **Elena Calistru**.

EESRK manymu, bendra fiskalinio skaidrumo sistema būtų nustatyti aiškūs ir nuoseklūs visų ES finansuojamų programų standartai, užtikrintas vienodas ataskaitų teikimas ir visose valstybėse narėse būtų galima lengvai susipažinti su finansiniais duomenimis. Daugiausia dėmesio būtų skiriama geriausiai praktikai skatinti, o ne naujoms taisyklėms nustatyti.

Dalyvaujamasis biudžeto sudarymas suteiktų galimybę piliečiams tiesiogiai dalyvauti priimant sprendimus dėl viešųjų išlaidų, ypač vietos lygmeniu, kartu įtraukiant dalyvaujamuosius elementus į ES lygmens

biudžeto sudarymo procesus.

EESRK paragino sukurti bendrą patogią naudoti skaitmeninę platformą, kurioje būtų pateikiami tikralaikiai biudžeto duomenys, aiški vizualizacija ir įžvalgos, kokių rezultatų pasiekta ES lėšomis. Tai padės visuomenei geriau suprasti finansinę informaciją ir paskatins ja domėtis

EESRK taip pat pabrėžė, kad svarbu didinti visuomenės informuotumą, užtikrinti griežtesnę priežiūrą ir suderinti finansinę praktiką su ES tikslais, pavyzdžiui, sanglaudos ir tvarumo tikslais, siekiant skatinti bendradarbiavimą ir atskaitomybę.

„ES finansai – tai ne tik skaičiai. Tai pasitikėjimo, demokratijos ir siekio, kad Europa tarnautų savo piliečiams, klausimas“, – baigdama nurodė E. Calistru. (tk)

? žmones orientuota ekonomika ir toliau turi b?ti ES d?mesio centre

EESRK remia pastangas kurti labiau į žmogų orientuotą ir ateities iššūkiams pritaikytą pramonės ekosistemą. Kartu Komitetas ragina surengti išsamias diskusijas dėl Pramonės 5.0 ir jos socialinių bei ekonominių pasekmių.

„Pramonės 5.0“ tikslas – verslo procesuose daugiausia dėmesio skirti socialiniams ir aplinkos klausimams, neapsiribojant vien „Pramonėje 4.0“ dominavusiu skaitmeninimu ir automatizavimu. Neseniai EESRK priėmė nuomonę *„„Pramonė 5.0“. Kaip tai padaryti?“*, kurioje ragina taikyti į žmones orientuotą pramonės modelį, pagal kurį būtų vertinami žmonių įgūdžiai ir kūrybiškumas.

„Pramonė 4.0“ iš esmės neatsižvelgė į automatizavimo poveikį žmonėms ir mažai dėmesio skyrė aplinkosaugos prioritetams, tokiems kaip atliekų mažinimas, žiediškumas ir žalioji energija. EESRK pabrėžia, kad „Pramonė 5.0“ turėtų pašalinti šiuos trūkumus, pirmenybę teikiant demokratinėms vertybėms, socialinei lygybei ir tvariam konkurencingumui. Nuomonės dėl „Pramonės 5.0“ pranešėjas **Giuseppe Guerini** teigia, kad skaitmeninė transformacija turėtų prisidėti prie naujo švarios pramonės kurso, kuriame pagrindinis vaidmuo tenka žmogiškiesiems veiksniams ir kūrybiškumui.

„Pramonė 5.0“ padeda žmonėms vėl tapti gamybos pagrindu, nes jų žinios ir įgūdžiai laikomi būtinais konkurenciniam pranašumui užtikrinti. Joje automatizavimas derinamas su žmogaus kūrybiškumu, naudojant bendradarbiaujamuosius robotus pasikartojančioms užduotims atlikti, o darbuotojai gali sutelkti dėmesį į projektavimą, planavimą ir klientų aptarnavimą. Šia slinktimi taip pat akcentuojama būtinybė rūpintis darbuotojų sveikata, sauga ir remti dėl automatizavimo savo darbo vietų netekusius asmenis.

EESRK ragina ES institucijas remti į ateitį nukreiptą ir į žmogų orientuotą pramonės ekosistemą, grindžiamą socialiniu teisingumu ir įtraukiu konkurencingumu. EESRK, remdamas „Pramonę 5.0“, pabrėžia, kad reikia dar tiksliau nustatyti jos ekonominį, socialinį ir technologinį poveikį. Dabartinė Europos politika, pavyzdžiui, žaliasis kursas, DI aktas ir Įgūdžių darbotvarkė, suteikia pagrindą šiai vizijai, tačiau turėtų būti atnaujinti, kad atitiktų „Pramonės 5.0“ principus.

Kad „Pramonė 5.0“ būtų sėkminga, socialiniai partneriai ir darbuotojai turi dalyvauti visais lygmenimis. Šis įtraukus požiūris paskatins bendradarbiavimu grindžiamą darbo aplinką, kurioje derinamos žmonių ir mašinų stiprybės, kad darbo vietos taptų inovatyvesnės, įtraukesnės ir tvaresnės. (gb)

ES turi skubiai sutelkti d?mes? ? ekologišk? vandenil?, kad b?t? sumažinta transporto priklausomyb? nuo iškastinio kuro

Lapkričio 12 d. Pernu (Estija) EESRK surengė konferenciją mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio tema. Renginio tikslas buvo aptarti ir nustatyti strateginius tvarios vandenilio ir jo išvestinių produktų infrastruktūros plėtojimo veiksmus daugiausia dėmesio skiriant finansavimui ir naudojimui.

Konferencijoje „Jūros vėjo energija elektroliziniams degalams. Spartinkime naująją vandenilio ekonomiką“ dalyvavo Nyderlandų ambasada Estijoje, Pernu apskrities plėtros centras, „Metrosert“ taikomųjų mokslinių tyrimų centras, „Invest Estonia“ ir metanolio gamyklos kūrėjas „Power2X“.

Žaliasis ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis yra labai svarbūs mūsų energetikos pertvarkos komponentai, o naujausios iniciatyvos, pavyzdžiui, ES vandenilio bankas, patvirtino tendencijas sparčiai plėtoti tvarias vandenilio rinkas. Šiuo tikslu ES ir nacionalinės politikos formuotojai turi suteikti reikiamas priemones šiems užmojams įgyvendinti ir palengvinti valstybių narių bendradarbiavimą, kad būtų priimtos veiksmingos strategijos.

Kalbėdama apie šį neatidėliotiną poreikį, EESRK Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyriaus pirmininkė **Baiba Miltoviča** sakė: „Plataus masto vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas yra labai svarbus ne tik mūsų energetikos sistemos pertvarkai, bet ir Europos Sąjungos socialinei ir ekonominei gerovei. Tačiau labai svarbu savo išteklius valdyti išmintingai. Siekdami kuo labiau padidinti poveikį, turime teikti pirmenybę sektoriams, kuriuose sunku sumažinti išmetamą teršalų kiekį, ir nustatyti veiksmingus ekologinius ir socialinius standartus, kuriais būtų užtikrintos sąžiningos ir saugios darbo sąlygos.“ (mp) (mp)

EESRK TEN skyriaus pirmonink? Baiba Miltovi?a ir RK praneš?jas Andres Jaadla pasiraš? deklaracij ? d?l b?sto

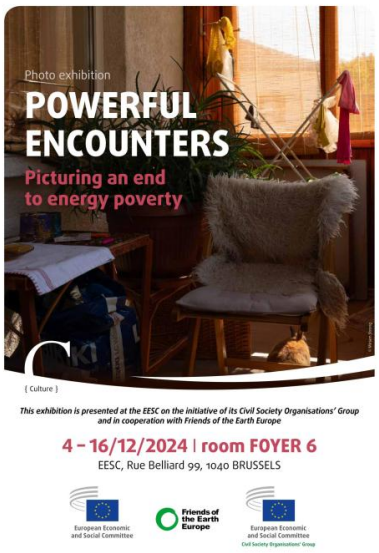
Lapkričio 14 d. pasirašytame bendrame pareiškime EESRK Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės

visuomenės (TEN) skyriaus pirmininkė Baiba Miltoviča ir Regionų komiteto (RK) nuomonės dėl būsto pranešėjas Andres Jaadla paragino Europos institucijas imtis skubių priemoniųdabartinei Europos Sąjungos būsto krizei spręsti. Jie taip pat palankiai įvertino tai, kad paskirtas už energetiką ir būstą atsakingas Europos Komisijos narys, kuriam bus pavesta pateikti pirmąjį Europos įperkamo būsto planą.

Deklaracija dėl būsto

- raginame Europos Komisij?, bendradarbiaujant su Europos Parlamentu, EESRK ir RK, **kasmet rengti ES aukščiausiojo lygio susitikimą socialinio ir įperkamo būsto klausimais**. Šis kasmetinis ES aukš? iausiojo lygio susitikimas tur?t? suburti visus suinteresuotuosius subjektus, dalyvaujan?ius ?gyvendinant valstybi? nari? veiksmus socialinio ir ?perkamo b?sto srityje, remiantis daugiapakopiu poži?riu ir kei?iantis geriausios praktikos pavyzdžiais ir laikantis subsidiarumo principo;
- pritariame už b?st? atsakingos paskirtosios Komisijos nar?s planui sukurti **visos Europos investicijų** ? ?perkam? ir tvar? b?st? **platformą**, kad b?t? skubiai paremtos nacionalin?s, region? ir vietos partneryst?s siekiant panaikinti atskirt? d? l b?sto, bendradarbiaujant su EESRK ir RK;
- atkreipiame d?mes? ? tai, kad norint rasti ilgalaik? b?sto kriz?s sprendim? reikia **išnagrinėti inovatyvius viešųjų investicijų skatinimo ir esamų ES lėšų sutelkimo būdus**;
- raginame ES institucijas remti **esminę gyvenamųjų pastatų renovaciją**, teikiant ?vairialyp?, ilgalaik? ir inovatyvi? finansin? param? ir užtikrinant nuoseklias teisines sistemas, skirtas pažeidžiamoms gyventoj? grup?ms ir pagrindiniams vietos subjektams, vis? pirma energetikos bendruomen?ms ir vietos valdžios institucijoms;
- raginame **glaudžiau bendradarbiauti įvairių valdymo lygmenų subjektus**: valstybes nares, ES institucijas, pilietin?s visuomen?s organizacijas, region? vyriausybes ir vietos valdžios institucijas;

įsipareigojame padėti įgyvendinti Lježo deklaracijoje nustatytas priemones, pasidalindami visos ES pilietinės visuomenės organizacijų ir vietos bei regionų valdžios institucijų nuomonėmis ir sutelkdami bendras visų ES institucijų pastangas spręsti būsto krizę ir stiprinti Europos sanglaudą.

Sukre?iantys susitikimai: kaip panaikinti energijos nepritekli?

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas organizuoja renginį ***Sukrečiantys susitikimai: kaip panaikinti energijos nepriteklių*** – tai paveiki fotografijos paroda, kurioje savo darbus pristatys fotografė **Miriam Strong**. Parodoje, surengtoje bendradarbiaujant su organizacija „Friends of the Earth Europe“, atkreipiamas dėmesys į energijos nepriteklių patiriančių bendruomenių aktyvumą, kolektyviškumą ir įgalėjimą visoje Europoje. EESRK pilietinės visuomenės organizacijų grupės iniciatyva rengiama paroda gruodžio 4–16 d. vyks EESRK JDE pastate, Rue Belliard 99–101, Briuselyje.

Per atidarymą už komunikaciją atsakingas EESRK pirmininko pavaduotojas **Aurel Laurenţiu Plosceanu** ir EESRK pilietinės visuomenės organizacijų grupės pirmininkas **Séamus Boland** pabrėžė EESRK įsipareigojimą siekti panaikinti skurdą, skatinti įperkamą energiją, sisteminius pokyčius ir įgyvendinti darnaus vystymosi tikslus (DVT).

Savo kalboje S. Boland aptarė didėjančias pragyvenimo išlaidas ir kylantį skurdo lygį Europoje, pabrėždamas, kad naujoji Europos Komisija ir Europos Parlamentas turi duoti tvirtą politinį atsaką. „Pirmoji ES kovos su skurdu strategija ir švarios pramonės kursas, apie kuriuos Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen paskelbė savo politinėse gairėse naujai Europos Komisijai, turi pasiūlyti tvarius vietos problemų sprendimus“, – sakė S. Boland.

Už teisingą energetiką kovojanti **Laia Segura** ir „Friends of the Earth Communications“ atstovė **Yvonne Lemmen** pabrėžė, kad šiame fotografijos projekte bandoma pažvelgti į tai, kaip žmonės susiduria su energijos nepritekliumi ir kovoja už savo teisę į padorius, klimato kaitos poveikiui atsparius namus, aprūpintus įperkama ir švaria energija. Daugiau informacijos rasite spustelėję čia.

Apdovanojimas už geriausi? „Connecting EU“ nuotrauk? atitenka...

„Connecting EU“ fotografijos konkurso nugalėtoja yra Martina Cikojević, Kroatijos pašto darbuotojų profesinės sąjungos redaktorė ir žurnalistė.

Už nuotrauką „Briuselio Didžioji aikštė mėnulio šviesoje“ jai atiteko dviejų dienų viešnagė Briuselyje per EESRK pilietinės visuomenės savaitę 2025 m. kovo mėn.

Martina Cikojević dalyvavo šių metų spalio 17–18 d. Briuselyje vykusiame „seminare „Connecting EU“ („Priartinti ES“). Seminare dalyvavo ES pilietinės visuomenės organizacijų spaudos ir komunikacijos specialistai, taip pat žurnalistai. Seminare pavadinimu „Demokratijos tvirtovė. Kaip padėti žurnalistikai išgyventi ir klestėti?“ daugiausia dėmesio skirta precedento neturintiems iššūkiams, su kuriais susiduria žurnalistai sparčiai tobulėjančio dirbtinio intelekto ir didėjančios politinės įtampos pasaulyje.

Dalyviai taip pat dalyvavo tinklaveikos sesijoje „Darbas spaudos ar komunikacijos pareigūnu Instagram, TikTok ir DI amžiuje. Kaip perduoti informaciją“, kurios metu surengti ir du praktiniai seminarai. Fotografijos konkursas buvo praktinio seminaro „Komunikacijos turinio pamokos“, kurį vedė komunikacijos specialistas **Tom Moylan**, dalis.

Martina Cikojević sakė, kad jos nuotrauka, kurioje mėnulio šviesa prasiskverbia pro tamsius debesis ir apšviečia naktį, galėtų simboliškai atspindėti seminaro temą. „Niekas negali sutrukdyti mėnuliui apšviesti tamsą. Niekas neturėtų sutrukdyti žurnalistams skleisti tiesą geresnei, saugesnei ir teisingesnei visuomenei“, – sakė ji.

Martina Cikojević, kaip fotografijos konkurso laimėtoja, dalyvaus antrojoje EESRK pilietinės visuomenės savaitėje, kuri vyks kovo 17–21 d. EESRK patalpose Briuselyje. Šių metų tema – sanglaudos stiprinimas ir dalyvavimas poliarizuotose visuomenėse.

EESRK Spaudos skyrius sveikina Martiną ir dėkoja visiems, atsiuntusiems savo nuotraukas. (lI)

GRUPI? NAUJIENOS

Rinkimai JAV: turime b?ti pasireng? savarankiškai spr?sti svarbiausius strateginius klausimus

parengė Darbdavių grupės pirmininkas Stefano Mallia

Donaldas Trumpas laimėjo rinkimus JAV ir antrą kartą taps šalies prezidentu. Balsavimo rezultatai yra aiškūs ir juos reikia gerbti. Tačiau kas bus dabar?

ES ir JAV tebėra svarbios geopolitinės ir prekybos partnerės, nes mūsų santykiai grindžiami abipusiškumo principu. Dabartiniame tarpusavyje susijusiame pasaulyje nėra vietos izoliacijai ar protekcionizmui, nes toks požiūris kenkia mūsų tarpusavio ir pasauliniam bendradarbiavimui ir ekonominei gerovei.

ES ir JAV – didžiausios viena kitos prekybos partnerės. ES ir JAV dvišalė **prekyba** yra istoriškai didelė – 2023 m. ji viršijo 1,6 trln. EUR, o dvišalės investicijos viršijo 5 trln. EUR. JAV yra pagrindinis tiesioginių užsienio investicijų (TUI) šaltinis ES: apskaičiuota, kad JAV TUI Europoje sudaro apie 3,6 trln. USD, o ES investicijos JAV – apie 3 trln. USD. Šios abipusės investicijos stiprina ekonominę tarpusavio priklausomybę ir sukuria milijonus darbo vietų abiejose Atlanto pusėse.

Dėl šios priežasties svarbu ir toliau gerinti mūsų santykius. Įvedus muitus ES prekėms, kaip jau pasiūlė Donaldas Trumpas, ir nustačius 10–20 proc. muitus importui iš visų šalių, įskaitant ES, atsidurtume aklavietėje. Todėl raginame pradėti atviresnį dialogą ir parengti perspektyvią bendradarbiavimo darbotvarkę.

ES ir JAV prekybos ir technologijų taryba sudarė palankesnes sąlygas dialogui tokiais svarbiais klausimais kaip dirbtinis intelektas ir puslaidininkiai. Šį dialogą reikia stiprinti ir tobulinti, tačiau kartu ES turi daryti pažangą vykdydama politines reformas, susitelkti ir ieškoti būdų, kaip kuo geriau bendradarbiauti su JAV.

Taip pat turime pasirengti scenarijui, pagal kurį svarbiais klausimais, pavyzdžiui, klimato kaitos ir Ukrainos, mums gali tekti imtis veiksmų vieniems. Tai labai reali galimybė, todėl turėtume pradėti ją laikyti *de facto* nauja realybe.

Tai pragyvenimo išlaidos, kvaileli!

parengė Darbuotojų grupė

1992 m. Billo Clintono rinkimų kampanijos šūkio „Tai ekonomika, kvaileli!“, kuris tuo metu sulaukė didelio atgarsio tarp recesijos prislėgtų Amerikos rinkėjų, parafrazė šiandien atrodo kaip niekada aktuali. Pakanka pažvelgti į naujausios, po Europos Parlamento rinkimų surengtos „Eurobarometro“ apklausos rezultatus, ir iš karto tampa aišku, kad infliacija ir ekonomika buvo pagrindinės temos, paskatinusios žmones balsuoti.

Ne, nėra vieno visiems tinkamo sprendimo, o vien ekonominiai sunkumai negali paaiškinti visų su būsimais rinkimais susijusių problemų. Tačiau neabejotinai galima teigti, kad praėjusį pavasarį ir prieš kelias savaites už Atlanto vykstant rinkimams pagrindiniai rinkėjų motyvai buvo didėjančios kainos, kylančios pragyvenimo išlaidos ir ekonominė padėtis. Nėra taip, kad tai buvo kažkaip netikėta: ši problema (o kartu su ja skurdas ir socialinė atskirtis) buvo aktuali jau 2023 m. pradžioje. Nors makroekonominiai rodikliai yra tokie, kad, regis, būtų galima paplekšnoti politikos formuotojams per petį, tiesioginis infliacijos poveikis būtiniausioms prekėms, pavyzdžiui, maistui ir energijai, tebėra didelis ir daro neproporcingą poveikį tiems, kurie šiems poreikiams išleidžia didesnę savo pajamų dalį. Problemų sąrašą taip pat papildo atsigavimas po pandemijos ir katastrofiškas politinis atsakas į ją, o daugelis šalių vis dar kovoja su 2008 m. krizės padariniais.

Dešimtmečiais darbo užmokestis buvo atsietas nuo našumo augimo, todėl daugeliui Europos darbininkų ir viduriniosios klasės atstovų geresnės ateities perspektyvos blėsta. Politinis ekstremizmas ir rinkimų sukelti neramumai niekur nedings.

Išspręsti pragyvenimo išlaidų krizę labai svarbu Europos ateičiai, nes išryškėja mūsų visuomenės ir ekonomikos struktūrinės problemos ir kartu kyla abejonių dėl principų, kuriais remiasi mūsų demokratijos socialinė struktūra.

Lapkričio 26 d. Darbuotojų grupė susitiko su keliais suinteresuotaisiais subjektais, kad aptartų šį klausimą, taigi kviečiame Jus sugrįžti prie šios diskusijos ir kartu su mumis paraginti politikos formuotojus liautis kartojus tuščias madingas frazes, įveikti savo pačių įgūdžių spragas ir sutelkti dėmesį į tai, kas svarbu.

Skurdo panaikinimas visiems laikams

Parengė EESRK Pilietinės visuomenės organizacijų grupės pirmininkas Séamus Boland

Nepaisant to, kad ES yra turtingesnė nei dauguma pasaulio regionų, milijonai vaikų vis dar yra priklausomi nuo savo mokyklos, kurioje kasdien gali gauti maisto. Tiesą sakant, vis daugiau valstybių narių organizuoja vaikų maitinimą per moksleivių atostogas. Vien tai rodo, kad baziniu lygmeniu egzistuoja skurdas ir jis didėja, todėl naujoji Europos Komisija turi ryžtingai ir nesvyruodama jį šalinti.

Europos skurdo statistika atrodo liūdnai. Apie 21 proc. ES gyventojų gresia skurdas ir socialinė atskirtis (2023 m. Eurostato duomenys) ir 25 proc. vaikų rizikuoja patekti į skurdo spąstus (2023 m. Eurostato

duomenys). Jei nebūtų dabartinių ES iniciatyvų pokyčiams šioje srityje skatinti, problema gali būti dar didesnė, vis dėlto reikia pripažinti, kad šių iniciatyvų nepakanka. Todėl Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) ir jo Pilietinės visuomenės organizacijų grupė palankiai vertina Komisijos pirmininkės Ursulos von der Leyen pranešimą, kad 2024–2029 m. kadencijos laikotarpiu Komisija parengs ES kovos su skurdu strategiją, skirtą šalinti pagrindines skurdo priežastis. EESRK ir ypač mano grupė jau seniai ragina parengti tokią strategiją.

Deja, skurdas reiškia ne tik pagrindinių išteklių, kurių šeimoms reikia kiekvieną dieną, „trūkumą“. Tai per ilgą laiką susiklosčiusių aplinkybių ir ilgalaikio nepritekliaus rezultatas. Šis nepriteklius siejamas su politinėmis sistemomis, kuriose geriausiu atveju neatsižvelgiama į tam tikras gyventojų grupes, o blogiausiu atveju – jos yra diskriminuojamos.

Priimant sprendimus reikės įvertinti istorines skurdo ištakas. Tai reiškia, kad reikia išanalizuoti kiekvieną žmonių gyvenimo etapą nuo gimimo iki mirties. Tai pasakytina ir apie aprūpinimą būstu, kuris tampa viena didžiausių Europos visuomenei tenkančių problemų. Todėl mano grupės prašymu EESRK užsakė tyrimą dėl įperkamo ir tvaraus būsto ES. Jis buvo pristatytas lapkričio 21 d. mūsų surengtoje konferencijoje dėl pažeidžiamiausių Europos gyventojų apsaugos užtikrinant tvarų ir įperkamą būstą. Šioje konferencijoje galėjome parodyti, kad įperkamas būstas yra viena iš pagrindinių kovos su skurdu priemonių.

Džiaugiamės, kad naujosios sudėties Europos Komisijoje bus už energetiką ir būsto sektorių atsakingas Komisijos narys, padėsiantis mažinti skurdą. Tačiau nerimą kelia tai, kad dauguma politikų skurdo panaikinimą vis dar laiko problema, kuriai išspręsti būtinos didelės biurokratiškai valdomos lėšos. Tik pakeitus tokį mąstymą ištekliai iš tiesų pasieks tuos, kuriems jų reikia. Skurdas yra kompleksinis klausimas, todėl už energetiką ir būsto sektorių, lygybę, sanglaudą ir reformas bei teisingą pertvarką atsakingi naujieji Europos Komisijos nariai turi kuo skubiau prisiimti atsakomybę už šių pokyčių skatinimą.

D?MESYS KLIMATO KAITAI

Photo by Lucie Morauw

Milijard? vert?s išdavyst?: COP29 nesugeb?jo užtikrinti su klimato kaita susijusio teisingumo

Jaunoji klimato ir žmogaus teisių aktyvistė ir viena iš Belgijos organizacijos „Jaunimas už klimatą“ steigėjų Adélaïde Charlier išvardija visus klaidingus susitarimo dėl klimato kaitos sprendimus, dėl kurių derėtasi neseniai Azerbaidžano sostinėje Baku vykusioje COP 29. Daugeliui COP 29 tapo pasitikėjimo praradimo ir klimato nelygybės simboliu, o pažeidžiamos tautos ir pilietinė visuomenė liko skaudžiai nusivylusios.

Po neseniai Baku įvykusios COP 29 klimato kaitos konferencijos pasaulyje atsirado takoskyra, o pažeidžiamos tautos ir pilietinė visuomenė išreiškė didelį nepasitenkinimą ir tai laiko pasitikėjimo išdavyste. Nors buvo pasiektas susitarimas, pagal kurį įsipareigojama kasmet skirti 300 mlrd. JAV dolerių siekiant padėti besivystančioms šalims prisitaikyti prie klimato kaitos iki 2035 m., jis visiškai neatitinka neatidėliotinų didžiausią klimato krizės poveikį patiriančių šalių poreikių.

„Geriau jokio susitarimo nei blogas susitarimas“

Iniciatyvos dėl sutarties dėl iškastinio kuro neplatinimo pasaulinio dalyvavimo direktorius **Harjeet Singh**, likus 24 valandoms iki galutinio susitarimo priėmimo, davė toną: „geriau jokio susitarimo nei blogas susitarimas“. Jo kalboje atsispindėjo didėjanti įtampa tarp poveikį patiriančių šalių, pilietinės visuomenės ir turtingesnių valstybių. Sekmadienį konferencijoje vyravo slogi realybė – pasiektas tik vienas finansinis tikslas: įsipareigota iki 2035 m. skirti 300 mlrd. USD per metus. Šis tikslas yra juokingas, nes jis yra kur kas mažesnis už tą, kurio bendrai reikalavo pažeidžiamos tautos (1,3 trln. JAV dolerių, kad būtų patenkinti jų prisitaikymo prie klimato kaitos, jos švelninimo ir nuostolių bei žalos šalinimo poreikiai).

Šis susitarimas yra susietas su nauju kolektyviniu kiekybiškai įvertintu kovos su klimato kaita finansavimo tikslu (NCQG), kuriuo siekiama finansuoti su klimato kaita susijusią pertvarką besivystančiose šalyse. Nors ši suma yra tris kartus didesnė už 2009 m. nustatytą 100 mlrd. JAV dolerių tikslą, kuris buvo pasiektas pavėlavus dvejus metus, t. y. 2022 m., jos dar toli gražu nepakanka. Atsižvelgiant į infliaciją 2009 m. 100mlrd. JAV dolerių įsipareigojimas iki 2035 m. sudarytų 258 mlrd. JAV dolerių, t. y. faktinės pastangos iš tikrųjų padidėtų tik 42 mlrd. JAV dolerių. Pažeidžiamų šalių raginimas buvo aiškus: „Reikia trilijonų, o ne milijardų“.

Siūlomo finansinio tikslo struktūra yra tokia pat nuvilianti kaip ir pati suma. Trūksta konkrečių įsipareigojimų dėl viešojo finansavimo mechanizmų, pavyzdžiui, dotacijų ar subsidijų, kurių itin reikia globaliųjų Pietų šalims.

Be to, nenumatyti tarpiniai tikslai, kuriais būtų siekiama tinkamai finansuoti poveikio švelninimą, prisitaikymą prie klimato kaitos ir nuostolių bei žalos šalinimą. Tai, kad nepakankamai dėmesio skiriama prisitaikymui prie klimato kaitos, ir neproporcingai didelis dėmesys skiriamas klimato kaitos švelninimui, kurį pirmiausia finansuoja daugiašaliai plėtros bankai ir privatusis sektorius, rodo, kad vis dar nepasimokyta iš 2009 m., kai prisitaikymui buvo skiriama pernelyg mažai lėšų, be to, trūksta atskaitomybės ir specialaus finansavimo nuostoliams ir žalai atlyginti.

Be to, nors užsimenama apie nuostolius ir žalą, jie yra tik blankiai ir paviršutiniškai paminėti, o ne prasmingai įtraukti į susitarimą. Pagal šią sistemą taip pat sudaromos sąlygos labai pasikliauti privačiojo sektoriaus finansavimu, įskaitant viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, taip pat mažesnės rizikos privačioms investicijoms, remiamoms viešosiomis lėšomis, ir visiškai privačioms investicijoms, kurios aktyviai skatinamos.

Istorinės atsakomybės nepaisymas

Be nepakankamo finansavimo, susitarimas atskleidė gilumines klimato diplomatijos spragas. Turtingesnės šalys nepaisė diferencijuotos atsakomybės ir dalį finansinės naštos perkėlė pažeidžiamoms šalims, kurios jau ir taip patiria didžiausią klimato poveikį. Tokios šalys kaip Indija, Kuba, Bolivija ir Nigerija išreiškė savo nepasitenkinimą, apkaltindamos turtingas šalis nesumokėjus už anksčiau išmestą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

Dėl tokio nepaisymo subyrėjo pasitikėjimas, o įtampa pasiekė precedento neturintį lygį per visą COP derybų istoriją. Dabartinis įsipareigojimas skirti 300 mlrd. JAV dolerių nublanksta prieš 1 trilijono JAV dolerių sumą, kuri, JT ekspertų skaičiavimais, būtų minimali investicija, kurios reikia besivystančioms šalims (išskyrus Kiniją) iki 2035 m.

Blogas susitarimas patiriant spaudimą

Skurdžiausios ir pažeidžiamiausios pasaulio valstybės, įskaitant 45 mažiausiai išsivysčiusias šalis ir 40 mažų salų valstybių esant didžiuliam politiniam spaudimui galiausiai pritarė susitarimui. Baiminimasis, kad nebus sudarytas joks susitarimas, ypač turint omenyje, kad ateityje D. Trumpo prezidentavimas gali kelti grėsmę pažangai klimato kaitos srityje, privertė jos nusileisti. Daugeliui tai buvo sunkus kompromisas: sutikti su nepakankamu finansavimu, kad būtų užtikrinta neatidėliotina pagalba.

Vėlavimo kaina

Šis „blogas susitarimas“ – tai ne tik smūgis diplomatiniams santykiams; jis tai turės pražūtingų pasekmių milijonams gyvybių. Pažeidžiamos šalys jau pasiekė savo galimybių ribas kovodamas su ekstremaliomis oro sąlygomis, kylančiu jūros lygiu ir išteklių stygiumi. Turtingesnių šalių vyriausybės turi pripažinti, kad investicijos į klimato kaitos veiksmus dabar kainuos kur kas mažiau nei laukimas, kol katastrofiškai padidės sąskaita, kurią gamta mus privers apmokėti.

COP29 rezultatai primena: klimato krizei įveikti reikia drąsių, skubių veiksmų ir teisingumo labiausiai nukentėjusiems. Neprisiimdami pokyčius skatinančių įsipareigojimų, kasmet didiname atotrūkį tarp globaliosios Šiaurės ir globaliųjų Pietų, pakenkdami pačiai pasaulinio bendradarbiavimo klimato srityje esmei.

Artėjant COP 30, akivaizdu, kad kova už klimato teisingumą toli gražu nebaigta.

Adélaïde Charlier yra 23 metų Europos kovos su klimato kaita aktyvistė, geriausiai žinoma kaip viena iš organizacijos „Jaunimas už klimatą“ steigėjų, o šiuo metu ji yra organizacijos „Bridge“ (susiejančios jaunimo ir klimato politiką) įkūrėja. Ji taip pat yra 2024 m. „Forbes“ 30 iki 30 metų kandidatė.

Kova už sveik? planet? – gyvyb?s ar mirties klausimas

„Mes, kaimo moterys, nenorime, kad į mus žvelgtų su gailesčiu ar užuojauta, mes norime būti pripažintos ir vertinamos kaip partnerės siekiant darnaus vystymosi. Mums reikia galimybių ir kokybiškų pagrindinių paslaugų, kad galėtume likti savo vietovėse ir toliau maitinti pasaulį“, – teigia Ekvadoro ūkininkė ir Lotynų Amerikos ir Karibų regiono kaimo moterų tinklo (RedLAC) vykdomoji sekretorė Luz Haro Guanga, kuri neseniai kalbėjo EESRK diskusijoje „Moterys ir trejopa planetos krizė“. Interviu su EESRK info Luz Haro Guanga kalba apie klimato kaitos poveikį

Lotynų Amerikoje ir apie tai, kodėl, nepaisant COP 16 nesėkmių, kovojant už tvaresnę ir sveikesnę planetą nėra erdvės ar laiko pesimizmui.

Jūsų organizacija „RedLAC“ dalyvavo Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje COP16. Ar esate nusivylusi konferencijos rezultatais, nes nebuvo pasiektas bendras sutarimas dėl gamtos ir biologinės įvairovės apsaugos finansavimo? Ar per COP16 buvo pasiekta kokių nors rezultatų?

Luz Haro Guanga: Kaip moteris iš Ekvadoro kaimo, nuo devintojo dešimtmečio kovoju už Ekvadoro kaimo moterų teises. Viena iš pamokų, kurias išmokau per šiuos beveik 40 metų, yra ta, kad socialiniams procesams paskatinti reikia didžiulių pastangų, jie iš karto neduota daug naudos ir, svarbiausia, jiems reikia pastovumo, nuoseklumo ir atkaklumo. Bendras sutarimas dėl gamtos ir biologinės įvairovės apsaugos finansavimo būtų buvęs puikus laimėjimas, tačiau esu įsitikinusi, kad COP16 kaip smėlio audra užplūdę tūkstančių miesto ir kaimo vyrų ir moterų balsai užkariavo širdis ir protus tų, kurie anksčiau nė neketino remti šių skubių veiksmų klimato srityje.

Mes nepasiekėme savo tikslo, tačiau dabar negalime nuleisti rankų ir turime reikalauti kiekvieno miesto, bendruomenės ir šalies valdžios institucijų, kad jos mus išgirstų ir asmenine, techninė ir politine valia priimtų geriausius sprendimus, kad ateityje būtų išvengta žmonių mirčių nuo bado, kurių priežastis – šiandienos neveikimas.

Kokį poveikį klimato kaita daro Lotynų Amerikos čiabuvių ir kaimo moterims?

Norėčiau atkreipti dėmesį į kai kuriuos faktus iš dokumento, kurį parengė Amerikos valstijų organizacijos (AVO) Amerikos moterų komisija (CIM), remdamasi dialogais su 70 moterų lyderių iš 16 šalių. Dialogų procesas prasidėjo 2024 m. rugsėjo mėn. Dokumentas buvo pristatytas COP16 ir jame išdėstytos kaimo moterų nuomonės.

Padaryta išvada, kad klimato kaita yra reali ir didelį poveikį daranti problema visose šalyse, įskaitant Šiaurės ir Pietų Ameriką. Tačiau išskirti keturi su klimatu susiję reiškiniai:

užsitęsusios sausros. Kai kurios šalys pranešė, kad mėnesių mėnesius beveik nesulaukė kritulių, o kitose pietinėse šalyse sausros tęsėsi ištisus metus;

kylanti temperatūra gerokai viršija įprastą lygį. Aukšta temperatūra kartu su išdžiūvusiu dirvožemiu prisideda prie gausių gaisrų (kai kurie savaiminiai, kai kurie tyčiniai), o padėtį apsunkina sausra, daranti poveikį tiek gyvybei, tiek biologinės įvairovės sistemoms. Pavyzdžiui, per susitikimą Brazilijoje buvo pranešta, kad Piauí valstijoje liepsnojo 300 aktyvių gaisrų;

audros.Paminėta, kad lyja intensyviai ir trumpais pliūpsniais, dažnai kartu su stipriomis vėtromis. Dalyviai iš Centrinės Amerikos, Meksikos, Dominikos Respublikos ir Kolumbijos pakrantės kalbėjo apie uraganų ir tropinių audrų, darančių poveikį jų teritorijoms, intensyvumo ir dažnumo didėjimą;

kritulių kiekio pokyčiai. Lyja, kai mažiausiai to tikimasi, – ši pastaba buvo kartojama visuose susitikimuose, o pietinių šalių ir Andų vietovių atstovai kalbėjo apie netikėtas šalnas, krušą ir sniegą. Apskritai pastebėta, kad kasmet mažėja kritulių kiekis, tačiau buvo teigiama, kad kai lyja, lietus tampa liūtimis, sukeliančiomis potvynius ir gaivalines nelaimes, dėl kurių žūsta žmonės, nukenčia infrastruktūra, keliai ir pasėliai ir taip pat daromas poveikis gyvenimo sąlygoms, daugiausia kaimo vietovėse. Vienas dalyvis

šiuos reiškinius apibendrino teigdamas, kad „krituliai kartais baugina“.

Kita vertus, įgyvendinama netvari praktika, dėl kurios eikvojami gamtos ištekliai. Didžiausią susirūpinimą keliančios ir taip pat dažniausiai minimos problemos buvo medienos ruoša arba miškų ir mangrovių naikinimas, tyčiniai miškų gaisrai, netinkamas vandens išteklių tvarkymas, tarša, intensyvios, ekspansinės, vandeniui imlios ir taršios veiklos propagavimas ir perteklinis agrocheminių medžiagų, herbicidų ir pesticidų naudojimas.

Vienas iš išryškėjusių aspektų buvo kai kurių **vietos ir nacionalinių vyriausybių neveikimas**. Jos nerengė reglamentavimo sistemų, kuriomis būtų siekiama pažaboti destruktyvią veiklą ir skatinti tvarias gamybos strategijas. Kai kuriose šalyse galioja teisės aktai, tačiau dėl korupcijos ar asmeninių politinių interesų valdžios institucijos jų neįgyvendina.

Todėl tarptautiniai lyderiai raginami daryti didesnį spaudimą valstybėms, kad jos laikytųsi pasirašytų biologinės įvairovės ir klimato kaitos susitarimų.

Ar kovos už klimato ir aplinkos apsaugą kryptį vertinate optimistiškai ar pesimistiškai? Ką, Jūsų nuomone, reikėtų daryti?

Jei mūsų užmojai nebus dideli, gerų rezultatų nepasieksime. Nors klimato kaita daro mums poveikį ir jis vis didėja, turime toliau kovoti už tai, kad sprendimus priimantys asmenys atsižvelgtų į tuos pagrindinius aspektus, kuriems reikia prioritetinių veiksmų, ne tik finansavimo, bet ir koordinavimo, bendradarbiavimo, mažesnio egoizmo ir politinio ryžto požiūriu.

Aš optimistiškai manau, kad jei toliau primygtinai reikalausime, garsiai kalbėsime ir užsispyrusiai išlaikysime ilgalaikius socialinius procesus, jei sudarysime strateginius aljansus su Pietų ir Šiaurės Amerika ir kitomis pasaulio šalimis, galime daryti poveikį viešajai politikai ir užtikrinti, kad tie, kurie eina įtakingas pareigas arba priima sprendimus, tai darytų būdami įsitikinę, kad reikia nedelsiant kovoti su klimato kaita ir tuo pat metu mažinti veiksmus, kurie skatina jos kenksmingą ir griaunamąjį poveikį mūsų planetai: gaisrus, monokultūros auginimą, nevaržomą insekticidų ir cheminių medžiagų naudojimą, vandens baseinų naikinimą, nevaržomą žvejybą, vandens šaltinių naikinimą, atliekų tvarkymą ir kt.

Pesimizmas susilpnins mūsų balsą ir galiausiai paskatins mus nuleisti rankas ir pasiduoti. Kovoje už tvaresnę ir sveikesnę planetą, nepaisant neigiamų įvykių, nebegalima gaišti laiko, nei palikti erdvės pesimizmui. Tai – gyvybės ar mirties klausimas esamoms ir būsimoms kartoms!

Reikėjo pradėti veikti dar vakar. Tačiau šiandien vis dar galima pradėti keisti požiūrį ir prisiimti įsipareigojimus visų žmonių labui.

Luz Haro Guanga *yra ūkininkė iš Ekvadoro ir Lotynų Amerikos ir Karibų regiono kaimo moterų tinklo („RedLAC“) vykdomoji sekretorė, taip pat „RedLAC“ techninio padalinio Ekvadore FUNMUJERURAL-e pirmininkė. „RedLAC“ yra socialinė organizacija, kurią sudaro daugiau kaip 200 kaimo moterų organizacijų iš visos Lotynų Amerikos ir Karibų jūros regiono. Ji įsteigta 1990 m. Argentinoje, o jos tikslas – skatinti veiksmingą pilietinį ir politinį kaimo moterų dalyvavimą. Ilgalaikių „RedLAC“ pastangų dėka Amerikos valstijų organizacija (AVO) 2024–2034 m. laikotarpį paskelbė „Amerikos dešimtmečiu už visų moterų, paauglių ir mergaičių teises Šiaurės ir Pietų Amerikos kaimo vietovėse“.*

Invest sustainably for the future of your grandchildren

2021 m. Belgijos asociacija *Grootouders voor het Klimaat* (Močiutės ir seneliai už klimatą) už kampaniją „Mūsų santaupos jų ateičiai“ buvo apdovanota EESRK pilietinės visuomenės premija, kuri tais metais buvo teikiama už veiksmus klimato srityje. Kampanija buvo siekiama paraginti 2,4 mln. Belgijos senelių savo santaupas, kurios tuo metu sudarė apie 910 mlrd. EUR turto, skirti tvaresniems projektams. EESC info su asociacijos *Grootouders voor het Klimaat* atstovais kalbėjosi apie dabartinę padėtį klimato ir tvarių finansų srityje, asociacijos lūkesčius ir atities planus.

Ar, praėjus trejiems metams, matote apčiuopiamų savo kampanijos rezultatų? Apskritai, kaip vertintumėte dabartinę padėtį Belgijoje klimato ir tvarių finansų srityje: ar pastebėta pažanga, ar padidėjo gyventojų informuotumas šiais svarbiais klausimais?

EESRK premija mums buvo didelis pripažinimas ir parama. Dažnai ją nurodydavome bendraudami su vyriausybe, kitomis paramos organizacijomis ir bendrapiliečiais. Premija mums padėjo užmegzti daugiau ryšių ir toliau plėtoti mūsų kampaniją, tiek bendraujant su seneliais, tiek su jaunesnių kartų atstovais, rengiant prezentacijas, praktinius seminarus ir paskaitų apie tvarius finansus ciklą.

Supratome, kad nors tai delikatus klausimas, Europa deda dideles pastangas teisėkūros srityje (taksonomija, žaliasis kursas, Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyva, Direktyva dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo ir kt.), kurios skatina įmones ir sektorius imtis vis daugiau iniciatyvų, kuriomis galime remtis ir mes. Tai teikia vilties ir yra labai svarbu, kaip vėl parodė (deja, nuviliantys) Baku vykusios COP rezultatai.

Iš neseniai atlikto tyrimo sužinojome, kad mūsų dirbamas informavimo darbas vis dar yra labai reikalingas. Tik 5–15 proc. investuotojų naudojasi savo teise finansinių institucijų prašyti atsižvelgti į jų tvarius prioritetus. Todėl toliau turime dirbti šia kryptimi.

Ko tikitės iš COP 29? Ar dalyvaujate konferencijoje, jei netiesiogiai, tai bent paremdami 12 metų berniuką Ferre ir jo senelius? Ar manote, kad klimato finansavimas yra esminė problema vykdant teisingą pertvarką?

Šio straipsnio rengimo metu COP 29 buvo tik pasibaigusi. Nuo pat pradžių visapusiškai (finansiškai ir komunikacijos požiūriu) rėmėme 12-metį Ferre, kuris išvyko į Baku su seneliais – *Grootouders voor het Klimaat* nariais, siekant užtikrinti, kad vaikų balsas būtų girdimas. Todėl norėtume nuoširdžiai padėkoti visoms močiutėms ir seneliams bei valdžios institucijoms, padėjusiems įgyvendinti šią iniciatyvą.

COP 29 turėjo būti klimato finansavimo COP, nes finansavimas iš tiesų yra esminė problema vykdant teisingą pertvarką. Deja, tai, ką pamatėme Baku, yra akivaizdžiai nepakankama. Mūsų žinutė ir toliau yra ta pati: pinigų yra, tad prašome tų, kurie jų turi, pasistengti ir tvariai panaudoti juos mūsų anūkų ateičiai.

Kokie kiti projektai, apie kuriuos norėtumėte pakalbėti, laukia *Grootouders voor het Klimaat*? Ar numatyta kokių nors naujų projektų?

Toliau optimistiškai žvelgsime į ateitį. Asociacija *Grootouders voor het Klimaat* 2025 m., kuriais minėsime Paryžiaus susitarimo pasirašymo dešimtmetį, kvies prisijungti kuo daugiau močiučių ir senelių, kurie yra Flandrijos senjorų organizacijų nariai. Šiuo metu labai tam ruošiamės: dešimtys močiučių ir senelių už klimatą yra mokomi su pasitikėjimu dalyvauti diskusijose klimato klausimais, būti pasirengus pasiekti kuo daugiau žmonių ir išklausyti.

Parengėme keletą praktinių seminarų, vienas iš jų bus apie tvarias santaupas ir investicijas. Juose senjorų organizacijų nariai galės dalyvauti nemokamai. Jau žinome, kad seminarų entuziastingai laukiama. 2025 m. lapkričio pabaigoje suorganizuosime didelį uždarymo renginį, kuris – labai tikimės – bus ne pabaiga, o kaip tik didesnių įsipareigojimų ateičiai pradžia.

Hugo Van Dienderen yra vienas asociacijos „Grootouders voor het Klimaat“ steigėjų ir vadovų. Asociacija „Grootouders voor het Klimaat“ įsteigta 2019 m. Tai nepriklausomas vyresnio amžiaus žmonių, daugiausia močiučių ir senelių, judėjimas siekiant ateities kartoms perduoti pasaulį, kuriame įmanoma gyventi.

Nuotraikoje: Ferre ir seneliai COP 29 konferencijoje Baku. Ferre buvo suteikta galimybė pasidalyti savo nuogąstavimais dėl klimato krizės su daugeliu svarbių asmenų.

Poveikio investicijos: finans? pertvarka siekiant tvarios ateities

Ar galime padėti išgelbėti pasaulį tvariai investuodami? Finansų sektoriuje vykstant nepaprastiems pokyčiams aplinkos ir socialinių iššūkių akivaizdoje, Hamburgo universiteto mokslų daktarė Brigitte Bernard-Rau apžvelgia poveikio investicijas – naują galingą investicijų strategiją. Strategija iš esmės keičia tai, kaip mes suvokiame kapitalo ir finansų vaidmenį visuomenėje, ir kvestionuoja tradicinį supratimą, kad investuotojai turi rinktis: siekti pelno ar keisti padėtį.

Parengė Brigitte Bernard-Rau

Pasaulyje, kuriame kyla precedento neturintys aplinkos ir socialiniai iššūkiai, pradedant klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimu, baigiant apsirūpinimo maistu saugumu, nelygybe, gerove ir sveikatos priežiūra, finansų sektoriuje vyksta nepaprasti pokyčiai. Poveikio investicijos tapo veiksmingu požiūriu, kvestionuojančiu tradicinį supratimą, kad investuotojai turi rinktis: siekti pelno ar keisti padėtį. Tačiau kas tos poveikio investicijos ir kuo jos skiriasi nuo kitų tvaraus finansavimo formų?

Poveikio investicijų supratimas

Poveikio investicijos iš esmės keičia tai, kaip mes suvokiame kapitalo ir finansų vaidmenį visuomenėje. Kaip apibrėžė Pasaulinis poveikio investicijų tinklas (GIIN), poveikio investicijos yra investavimo strategija, apimanti investicijas siekiant teigiamo, išmatuojamo socialinio poveikio ir poveikio aplinkai kartu su finansine grąža. Tačiau ši iš pažiūros paprasta apibrėžtis neatspindi viso sudėtingo poveikio investicijų

transformuojamojo potencialo.

Siekiant visapusiškai suprasti išskirtinį poveikio investicijų į šiuolaikinį finansavimą vaidmenį taikant materialistinį požiūrį būtina nustatyti, kurioje platesnio investavimo metodų spektro vietoje jos yra. Viename spektro gale turime tradicines investicijas, kai karaliauja finansinė grąža ir pelno maksimizavimas, o socialiniai ar aplinkos aspektai sprendimų priėmimo procese neatlieka jokio vaidmens. Žengdami pirmyn šioje terpėje susiduriame su vis sudėtingesniais socialinių ir aplinkosauginio veiksmingumo aspektų įtraukimo metodais, kurie sudaro sąlygas įvairioms tvarioms finansinėms investicijoms. Poveikio investicijos yra galutinė investavimo strategija, skatinanti teigiamus ir permainas lemiančius pokyčius derinant finansinę grąžą su socialiniais ir aplinkos apsaugos tikslais.

Trumpai apie investavimo metodus:

- **tradicinėmis investicijomis** daugiausia d?mesio skiriama tik finansinei gr?žai, neatsižvelgiant ? socialinius ir aplinkos veiksnius. Jos jau seniai yra kapitalo rink? kertinis akmuo;
- **ASV integravimas** apima ASV (aplinkos, socialinius ir valdymo) veiksnius kaip rizikos rodiklius priimant investicinius sprendimus, ta?iau nelaiko j? pagrindiniais investavimo veiksniais;
- **tvariu finansavimu** ASV aspektai integruojami ? sprendim? d?l investicij? pri?mimo proces?, o tvarumas laikomas vert?s k?r?ju. Juo remiamos investicijos, kuriomis sprendžiamos tvarumo problemos ir skatinami teigiami socialiniai ir aplinkos poky?iai. Jis taip pat apima investicijas ? pertvark?, finansuodamas tiek veikl?, kuri jau yra palanki aplinkai (žaliasis finansavimas), tiek pereinamojo laikotarpio veikl?, kol laikui b?gant bus pasiektas aplink? tausojan?io veiksmingumo lygis (pereinamojo laikotarpio finansavimas);
- **poveikio investicijos** reiškia reikšming? pokyt? finans? rinkose, „esmin? persiorientavim? ? poveik?“ ir atsako ? klausim?, ar investicijomis ? tvarum? prisidedama prie geresnio pasaulio k?rimo?. Tod?l poveikio investicijos tampa s? moningiausiu poži?riu, kuriuo aktyviai siekiama tiek finansin?s gr?žos, tiek išmatuojamo teigiamo socialinio poveikio arba poveikio aplinkai, prisiimant vienodus ?sipareigojimus.

Dvi poveikio investicijų pusės: į poveikį orientuotos ir poveikį kuriančios

Kalbant apie poveikio investicijas, į poveikį orientuotos ir poveikį kuriančios investicijos iš esmės skiriasi. Ši diferenciacija padeda investuotojams suprasti ne tik kur keliauja jų pinigai, bet ir tai, kaip jie prisideda prie teigiamų pokyčių.

- **Į poveikį orientuotomis investicijomis** remiamos ?mon?s, kurios jau pademonstravo, kad taiko teigiam? aplinkos ar socialin? praktik?, ir ?rod?, kad yra ?sipareigojusios daryti teigiam? poveik? vykdydamos savo veikl? ir siekdamos rezultat?.
- **Poveikį kuriančios investicijos** aktyviai generuoja naujus socialini? ar aplinkos problem? sprendimus ir dažnai yra fokusuojamos ? transformacij? ir sisteminius poky?ius.

Šis teorinis skirtumas yra įkūnijamas realaus pasaulio taikomosiomis programomis įvairiuose sektoriuose.

Švari energija

Pereinant prie švarios energijos, į poveikį orientuotos investicijos gali būti skirtos įsitvirtinusių atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrovių arba elektrinių transporto priemonių gamintojų akcijoms pirkti. Šios įmonės jau prisideda prie aplinkos tvarumo, taikydamos pagrindinius savo verslo modelius. Tuo tarpu

poveikį kuriančiomis investicijomis tame pačiame sektoriuje daugiausia būtų galima finansuoti ankstyvojo etapo baterijų technologijų startuolių arba vietos bendruomenių novatoriškiems saulės energijos projektams nepakankamai aptarnaujamose vietovėse, taip kuriant visiškai naujus energetikos problemų sprendimus.

Tvarus žemės ūkis

Dar vienas pavyzdys – tvarus žemės ūkio sektorius. Į poveikį besiorientuojantys investuotojai gali remti įsitvirtinusius ekologiškų maisto produktų gamintojus arba tvaraus ūkininkavimo veiklą, o poveikį kuriantys investuotojai daugiausia dėmesio skirtų naujų regeneracinių žemės ūkio metodų arba revoliucinių ūkininkavimo mieste sprendimų, kurie galėtų pakeisti maisto produktų gamybą, kūrimui.

Socialinis poveikis

Socialinio poveikio srityje į poveikį orientuotomis investicijomis dažnai remiamos įmonės, įgyvendinančios tvirtą įvairovės politiką ir sąžiningą darbo praktiką. Kita vertus, poveikį kuriančiomis investicijomis gali būti finansuojami naujų, įperkamų būstų projektai arba novatoriški švietimo technologijų sprendimai nepakankamai aptarnaujamoms bendruomenėms, aktyviai kuriant naujus būdus siekti socialinės lygybės.

Investavimo procesas: nuo ketinimo iki poveikio

Norint, kad poveikio investicijos būtų sėkmingos, reikia griežto proceso, kuris, siekiant teigiamų socialinių ir aplinkos pokyčių, prasideda nuo aiškių poveikio tikslų nustatymo. Investuotojai turi apibrėžti konkrečius siekiamus rezultatus aplinkos apsaugos ar socialinėje srityje, nustatyti išmatuojamus siekius ir dažnai juos suderinti su nustatytomis sistemomis, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų 17 darnaus vystymosi tikslų pasauliniu rodikliu ir jų 169 Darbotvarkės iki 2030 m. tikslais.

Dėl šio sąmoningumo poveikio investicijos skiriasi nuo kitų tvaraus finansavimo formų. Sąmoningumo vedini į poveikį besiorientuojantys investuotojai turi pradėti išsamaus patikrinimo procesą, kurio metu būtų nuodugniai įvertinti tiek finansiniai rezultatai, tiek gebėjimas pasiekti ir išmatuoti prasmingus socialinius ar aplinkosauginius rezultatus.

Finansinis investicijos vertinimas yra nusistovėjusi praktika, pagrįsta standartizuotais parametrais ir patikimomis metodikomis. Tačiau nefinansinis vertinimas, pavyzdžiui, socialinio poveikio ir poveikio aplinkai vertinimas, tebėra palyginti mažai išplėtotas ir jame trūksta universalių sistemų. Todėl investuotojai turi atlikti ne tik tradicinę finansinę analizę, bet ir įvertinti įmonės įsipareigojimo siekti poveikio mastą. Tai apima vadovybės įsipareigojimo siekti poveikio tikslų, jos gebėjimo veiksmingai įvertinti poveikį ir skaidriai atskleisti rezultatus bei apie juos pranešti vertinimą. Vertinimo procesas dažnai apima konkrečių poveikio parametrų, pritaikytų prie investicijų tikslų, nagrinėjimą, užtikrinant suderinamumą su pripažintomis sistemomis, pavyzdžiui, IRIS+ arba Poveikio valdymo projektu (IMP, 2024).

Be to, siekiant sustiprinti išsamaus patikrinimo procesą, labai svarbu atskirti įmonės poveikį ir investuotojo poveikį. Įmonės poveikis – tiesioginis socialinis poveikis arba poveikis aplinkai, kurį sukelia įmonės veikla ir produktai. Tuo tarpu investuotojo poveikis yra poveikis, kurį investuotojai daro įmonės veiklai ir rezultatams savo investavimo pasirinkimais ir dalyvavimo strategijomis. Norint tiksliai įvertinti bendrą investicijų poveikį ir sukurti veiksmingą poveikio vertinimo praktiką, labai svarbu suprasti šį skirtumą.

Iššūkiai, sudėtingumas ir į ką reikėtų atsižvelgti

Nors poveikio investicijos žada daug, joms kyla didelių kliūčių:

1. **poveikio matavimas:** nesant standartini? matavimo parametr?, sunku kiekybiškai ?vertinti arba palyginti socialinius ir aplinkos apsaugos rezultatus. Skaidrumas ir griežtas poveikio parametr? steb?jimas ir ataskait? teikimas yra labai svarb?s siekiant užtikrinti nuoseklum? ir atskaitomyb?, kad teiginiai apie poveik? b?t? pagr?sti faktais;
2. **priskyrimo problemos:** d?l platesni? sistemini? poky?i? sunku izoliuoti konkre?i? investicij? poveik? ir j? priskirti konkre?iai investicijai. Nustatyti, kiek pasteb?to poky?io galima tiesiogiai priskirti konkre?iai investicijai, teb?ra vienas iš tebesit ?sian?i? sunkum? investuojant ? poveik?. Pavyzdžiui, 3 DVT „Gera sveikata ir gerov?“ patobulinimas gali b?ti ?vairi? investicij? ? sveikatos prieži?ros ?staigas, švietim? ir infrastrukt?r? derinio, o ne vienos tikslin?s investicijos rezultatas. B?tina parengti tokias metodikas kaip priešingos pad?ties analiz? ir kontrolini? grupi? palyginimas, ta?iau jos gali pareikalauti daug ištekli? ir b?ti ne visada ?gyvendinamos, ypa? mažesni? projekt? atveju arba besivystan?iose rinkose;
3. **socialinis manipuliavimas:** perd?ti arba melagingi ?moni? ar fond? teiginiai apie j? socialin? poveik? arba poveik? aplinkai mažina pasitik?jim? šiuo sektoriumi. Siekiant išlaikyti pasitik?jim? ir s?žiningum? visoje poveikio investicij? srityje, itin svarbu teikti skaidrias ataskaitas ir patikrintus teiginius apie poveik? (ITF). Aišk?s poveikio matavimo standartai ir patikimi tikrinimo metodai, taip pat tre?i?j? šali? atliekamas auditas ir nepriklausomas sertifikavimas yra labai svarb?s siekiant išlaikyti patikimum?.

Poveikio investicijų transformuojamojo potencialo išlaisvinimas

Poveikio investicijos yra esminės pasaulio finansų pertvarkos priešakyje, o tai yra kur kas daugiau nei tiesiog dar viena investavimo strategija. Poveikio investicijomis iš esmės peržvelgiamas finansų vaidmuo visuomenėje. Jomis kvestionuojamas tradicinis įsitikinimas, kad finansinė grąža ir teigiamas socialinis poveikis bei poveikis aplinkai turi egzistuoti atskirose srityse.

Poveikio investicijų raida parodė, kad investuotojai vienu metu gali siekti pelningos grąžos ir kartu prisidėti prie prasmingų socialinių ir aplinkos pokyčių. Integruojant tikslą su pelnu, poveikio investicijos formuoja įtikinamą požiūrį į finansų sistemą, kuri tarnauja ir žmonėms, ir planetai.

Brigitte Bernard-Rau *yra Hamburgo universiteto podoktorantūros studijų tyrėja ir Verslo, ekonomikos ir socialinių mokslų mokyklos mokslo darbuotoja. Jos moksliniuose tyrimuose daugiausia dėmesio skiriama ASV reitingams ir reitingų agentūroms, tvariam finansavimui, socialiai atsakingam investavimui, poveikio investicijoms ir įmonių socialinei atsakomybei. Brigitte Bernard-Rau neseniai publikavo Sustainability Stories: The Power of Narratives to Understand Global Challenges (Springer Nature, 2024). Knygoje pateikiama daugiau kaip 30 įkvepiančių istorijų iš viso pasaulio. Jų autoriai kalba apie įvairius dalyvavimo kuriant bendrąsias gėrybes būdus ir daromas permainas bendruomenėse, profesinėje praktikoje ir žmonių gyvenime.*

Pilie?i? žurnalistika remia tradicin? žiniasklaid?

Lietuvoje visiškai neseniai įsteigtos klimato naujienų agentūros „Klimato reporteriai“ tikslas – pasipriešinti informavimo klimato klausimais sukeltam nuovargiui ir siekti, kad klimato kaitos tema vėl taptų redaktorių darbotvarkės prioritetu. Klimato reporteriai siekia per komunikaciją ir aktyvią veiklą klimato srityje informuoti žmones apie klimato kaitą ir suteikti Motinai žemei balsą vykstant ekologinei krizei ir tai yra puikus piliečių žurnalistikos pavyzdys.

Parengė Rūta Trainytė

Šiais metais Lietuvoje pradėjo veikti klimato naujienų agentūra „Klimato reporteriai“. Tai – nevyriausybinių organizacijų (NVO) vykdoma iniciatyva ir piliečių žurnalistikos pavyzdys. Naujienų agentūros tikslas – padėti žurnalistams rengti reportažus apie įvairius ekologinės krizės aspektus. Šiuo tikslu agentūros komanda rengia tekstus ir perduoda juos redakcijoms.

Agentūrai dirba aktyvistų bendruomenė. Tekstus rašo žurnalistai, viešųjų ryšių specialistai, NVO atstovai, aktyvistai ir mokslininkai – trumpai tariant, žmonės, kuriems rūpi tai, kas vyksta, ir kurie nori socialinių pokyčių. Jie taip pat priklauso agentūros „Klimato reporteriai“ valdybai. Valdyba užtikrina, kad naujoji iniciatyva būtų patikima.

Komunikacija klimato reporteriams nėra naujas dalykas, jie yra sukaupę daug patirties viešųjų ryšių, redakcinio darbo ir interneto portalų kūrimo bei priežiūros srityse. Klimato problemos mums taip pat gerai žinomos. Būtent taip ir gimė ši idėja. Darome tai, ką geriausiai išmanome ir tai susiejame su aktyvia veikla klimato srityje. Šios ekologinės krizės akivaizdoje suteikiame balsą Motinai žemei.

Žinoma, palaikome ryšius su žurnalistais. Redakcijose vyrauja nuomonė, kad visuomenės nedomina klimato naujienos ir jos nesurinks daug spustelėjimų. Vengiama skelbti straipsnius su antraštėmis, kuriose vartojami terminai „klimato kaita“ arba „klimato krizė“. Ką reiškia toks klimato krizės neigimas? Ar taip bandoma apsaugoti visuomenę nuo blogų naujienų ir baimės?

O gal ne viskas taip ir blogai. Nėra lengva fiziškai įveikti kasdien į redakcijas plūstančių naujienų srautus, jau nekalbant apie pranešimų klimato klausimais rengimą. Be to, šią temą reikia išmanyti. O čia jau būtų mūsų užduotis. Kitas klimato reporterių uždavinys – mokyti žurnalistus. Matome, kad norint išvengti ekomanipuliavimo, žurnalistams reikia žinių.

Kita idėja – tam tikras grupes su klimato kaita supažindinti patraukliai. Visų pirma norime pasiekti jaunimą ir esame pastebėję, kad humoras jiems yra nesvetimas. Dar nesame tikri, kaip tai ateityje atrodys, tačiau apie tai jau mąstome.

Naujienų agentūra veikia jau gerą pusmetį. Iš patirties žinome, kad reikia apsišarvuoti kantrybe. Nuolatos ir tikslingai miname redakcijų slenkstį ir norime pasiūlyti savo naujienas. Mūsų tekstai jau skelbiami pagrindiniuose Lietuvos naujienų portaluose ir esame kviečiame į radijo laidas.

Siekiant, kad mūsų redakcinis darbas būtų kokybiškas, labai svarbi tvirta Lietuvos aplinkosaugos organizacijų parama, kad mūsų organizacijos priklausytų tarptautiniams NVO tinklams, kad mūsų nariai dalyvautų ES lygmens darbo grupėse ir atstovautų Lietuvai EESRK. Tai leistų mums išplėsti temų spektrą ir sekti aktualijas.

Mūsų ryšiai su EESRK neapsiriboja tuo, kad vienas iš projekto iniciatorių – Kęstutis Kupšys – yra Komiteto narys. EESRK nariai gali pasidalyti aktualia savo šalių patirtimi ir taip praturtinti klimato reporterių skelbiamas klimato naujienas. Pavyzdžiui, neseniai, vykstant COP16 – pasaulio aukščiausiojo lygio susitikimui biologinės įvairovės klausimais, kalbėjomės su Prancūzijai atstovaujančiu EESRK nariu Arnaud Schwartz. Jo įžvalgos iš susitikimo Kalyje paskatino klimato reporterius parengti straipsnį ir jo mintys visai netrukus pasklido Lietuvos žiniasklaidoje. Šis modelis, kai EESRK narių patirtis naudojama siekiant vietos auditorijai veiksmingai perduoti pasaulines naujienas, pasiteisino. Todėl ir ateityje ja pasinaudosime.

Rūta Trainytė yra klimato naujienų agentūros „Klimato reporteriai“ redaktorė. Agentūra dalyvauja įgyvendinant valstybės finansuojamą projektą ŽALINK. Projektas, kurį įgyvendina Vartotojų aljansas, Vystomojo bendradarbiavimo platforma ir NVO „Žiedinė ekonomika“, finansuojamas pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros Klimato kaitos programą.

Redaktor?s

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Laura Lui (ll)

Numer? reng?

Christian Weger (cw)
Daniela Vincenti (dv)
Erika Paulinova (ep)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Giorgia Battiato (gb)
Jasmin Kloetzing (jk)
Katerina Serifi (ks)
Laura Lui (ll)
Leonardo Pavan (lp)
Marco Pezzani (mp)
Margarita Gavanas (mg)
Margarida Reis (mr)
Millie Tsoumani (mt)
Pablo Ribera Paya (prp)
Thomas Kersten (tk)

Koordinator?

Agata Berdys (ab)
Giorgia Battiato (gb)

Adresas

European Economic and Social Committee
Jacques Delors Building,
99 Rue Belliard,
B-1040 Brussels, Belgium
Tel. (+32 2) 546.94.76
Email: eescinfo@eesc.europa.eu

EESC info is published nine times a year during EESC plenary sessions. EESC info is available in 24 languages
EESC info is not an official record of the EESC's proceedings; for this, please refer to the Official Journal of the European Union or to the Committee's other publications.
Reproduction permitted if EESC info is mentioned as the source and a link is sent to the editor.

09/2024